

Strategia Rozwoju Gminy Tuchomie na lata 2021-2030

Tuchomie, listopad 2021 r.

Spis treści

1 Wstęp	2
2 Metodologia	4
2.1 Metodyka	4
2.2 Etapy powstawania dokumentu strategicznego	4
2.3 Zarządzanie strategiczne	6
3 Wnioski z Diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Tuchomie za lata 2015-2020	7
4 Wnioski z Raportu Społecznego - ocena jakości i warunków życia mieszkańców gminy Tuchomie ..	14
5 Potencjały i bariery rozwojowe	19
6 Wizja, cele strategiczne, kierunki działań i oczekiwane rezultaty w perspektywie lat 2021-2030. ...	24
6.1 Wizja rozwoju gminy	24
6.2 Misja gminy	25
6.3 Obszary i cele strategiczne	25
7 Ramy finansowe i źródła finansowania	35
8 Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy	39
8.1 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	39
8.2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.....	43
9 Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego	47
10 Zgodność strategii z aktami prawnymi i dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym	49
11 System realizacji strategii	51
11.1 Wytyczne do sporządzania dokumentów strategicznych	51
11.2 Wdrażanie strategii	52
11.3 Monitorowanie strategii.....	53
11.4 Aktualizacja strategii.....	54
11.5 Ewaluacja strategii.....	54

Załączniki:

Zał. nr 1 – Diagnoza społeczno-gospodarcza gminy Tuchomie za lata 2015-2020.

Zał. nr 2 – Raport społeczny. Ocena jakości i warunków życia mieszkańców gminy Tuchomie.

1 Wstęp

Strategia rozwoju gminy Tuchomie to podstawowy i najważniejszy dokument polityki rozwoju gminy. Punkt wyjścia do opracowywania planistycznych dokumentów samorządowych oraz podstawa do ubiegania się o środki pomocowe ze źródeł krajowych i europejskich.

Strategia ma za zadanie diagnozować najważniejsze uwarunkowania i potrzeby rozwojowe oraz potencjały gminy. Dokument w sposób zintegrowany określa obszary, cele i działania polityki społeczno-ekonomicznej prowadzonej w przestrzeni gminy w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. Proces sporządzania dokumentu stwarza możliwość partycypacji mieszkańców i innych interesariuszy.

W praktyce strategia przyjmuje postać **niematerialną i materialną**.

Postać niematerialna utożsamiana jest z procesami planowania strategicznego i wdrażaniem założeń strategii. W wyniku tego procesu określa się wizję rozwoju i cele w długim czasie oraz plan działań i metody, które posłużą do ich realizacji. W tym kontekście strategia nie tylko dostarcza ram dla podejmowania bieżących decyzji. Jako przyjęty przez lokalne władze punkt odniesienia w zarządzaniu rozwojem gminy stanowi przedmiot ciągłej oceny np. monitorowanie jej realizacji, ewaluacji, zasadności jej założeń i ich aktualności.

W postaci materialnej strategia przyjmuje formę dokumentu, która przyjmuje jednolitą formę i treść. Zmniejsza to ryzyko nietrafionych interpretacji oraz uwiarygodnia plany rozwoju przed mieszkańcami i innymi interesariuszami, w tym podmiotami zewnętrznymi. Tym samym tworzy ona ramy rozwoju lokalnego na podstawie którego mieszkańcy i inwestorzy mogą wstępnie zweryfikować zbieżność własnych planów, inicjatyw lub inwestycji z ustaleniami samorządu. Spisanie strategii w formie dokumentu umożliwia również promocję jej założeń oraz proponowanych rozwiązań rozwojowych. Dzięki temu łatwiej kreować nowe działania, pozyskiwać partnerów realizacyjnych i zawierać stosowne porozumienia.

Potrzeba posiadania strategii rozwoju wynika z ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju [Dz. U. z 2014, poz. 1649], gdzie wskazuje się, że „...*politykę rozwoju w skali lokalnej prowadzi samorząd gminny i powiatowy na podstawie strategii rozwoju...*”.

13 listopada 2020 roku weszła w życie przepisy wprowadzone ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw [Dz. U. z 2020 r. poz. 1378], która znacząco zmieniła proces przygotowania nowego dokumentu strategicznego. Określiła szczegółowy tryb opracowania strategii oraz tryb konsultacji społecznych.

Prace nad strategią rozpoczęto z inicjatywy władz lokalnych i trwały od maja 2021 do listopada 2021. Dokument został opracowany przy współudziale mieszkańców gminy oraz licznych podmiotów publicznych i prywatnych działających na jej obszarze.

Partycypacja (współdecydowanie) w trakcie opracowania dokumentu składała się z [1] utworzenia zespołu strategicznego złożonego z lokalnych liderów, którzy realnie wpływali na zapisy dokumentu, [2] przeprowadzenia badania ankietowego na reprezentatywnej grupie mieszkańców, która określiła największe potencjały oraz najbardziej odczuwalne braki tego obszaru, [3] sformułowania ostatecznej treści dokumentu w trakcie konsultacji społecznych.

Podsumowując:

Strategia Rozwoju Gminy Tuchomie na lata 2021-2030 to dokument planistyczny, który wyznacza kierunki zmian służące zrównoważonemu rozwojowi gminy w obszarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym oraz polepszeniu jakości życia jej mieszkańców. Zadaniem strategii jest świadome i optymalne wykorzystanie potencjałów gminy przy uwzględnieniu lokalnej specyfiki i oczekiwań mieszkańców. Zapisy te są harmonijną kontynuacją lub rozszerzeniem działań opisanych w poprzedniej strategii rozwoju realizowanej w latach 2014-2020. Obecna strategia, podobnie jak poprzednia była opracowywana w modelu partycypacyjno-eksperckim z udziałem lokalnej społeczności. Kierunki działań zaplanowane na lata 2021-2030 są zgodne z zapisami dokumentów strategicznych wyższego rzędu, przy uwzględnieniu obowiązujących uregulowań prawnych i aktualnych danych statystycznych Dokument został przyjęty Uchwałą Rady Gminy i wdrażany będzie przez okres najbliższych 10 lat.

2 Metodologia

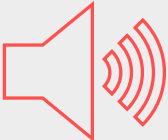
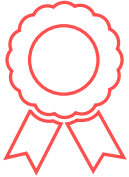
2.1 Metodyka

Strategia Rozwoju Gminy Tuchomie na lata 2021-2030 powstała w oparciu o partycypacyjny model planowania strategicznego z uwzględnieniem perspektywy zrównoważonego rozwoju. Wszystkie analizy i decyzje podejmowane w trakcie wypracowywania rozwiązań uwzględniały obszary: społeczny, gospodarczy i środowiskowo-przestrzenny. By zrozumieć potrzeby gminy Tuchomie i lepiej zaprezentować kierunki rozwoju opracowano diagnozę społeczno-gospodarczą oraz badanie ankietowe dotyczące poziomu zadowolenia i jakości życia mieszkańców. Cele i kierunki rozwoju gminy na lata 2021-2030 zostały przyjęte w trakcie konsultacji społecznych. Zadbano też o korelacje dokumentu ze strategią powiatu, województwa, kraju co umożliwi swobodne aplikowanie po środki zewnętrzne i wpisanie się w krajowe programy rozwojowe. Podstawowym założeniem opracowania strategii było wyznaczenie długofalowych kierunków i celów rozwoju samorządu lokalnego oraz wskazanie narzędzia ich realizacji. Należy pamiętać, że strategia jest również punktem wyjścia dla bieżących decyzji inwestycyjnych i prorozwojowych podejmowanych przez lokalne władze i inwestorów prywatnych. Horyzont czasowy dokumentu sięga do roku 2030 i jest opracowaniem długookresowym. Jego okres wdrażania jest zgodny ze stosowanymi praktykami planistycznymi.

2.2 Etapy powstawania dokumentu strategicznego

	1 Powołanie zespołu strategicznego 2 Przygotowanie harmonogramu prac 3 Zebranie danych – dane jakościowe i ilościowe 4 Przeprowadzenie badań ankietowych
	5 Opracowanie „Diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Tuchomie 2015-2020”. Dokument ten przedstawia obraz gminy na tle innych gmin w ujęciu statystycznym wykorzystując pierwotne i wtórne dane. Bazą do jego sporządzenia była analiza zastanych ogólnodostępnych danych statystycznych oraz danych wewnętrznych Urzędu Gminy i jego jednostek organizacyjnych. Dane przeanalizowane zostały w perspektywie czasowej 2015-2020 (tam, gdzie było to możliwe uwzględniono również lata 2010-2015). Wynik tych prac to obszerna diagnoza, stanowiąca załącznik nr 1 do strategii. Wnioski z diagnozy zostały wykorzystane do sformułowania celów operacyjnych w części planistycznej dokumentu. Na podstawie diagnozy przeprowadza się ewaluację ex-ante rozpoczynającą wdrożenie strategii.
	6 Opracowanie „Raportu Społecznego - ocena jakości warunków życia mieszkańców gminy Tuchomie”. Uzupełnieniem diagnozy było badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gminy, które zrealizowane zostało we wrześniu 2021 roku. Ankieta składająca się z 39 pytań (otwartych i zamkniętych) i była dystrybuowana w sposób

	tradycyjnej w formie papierowej przez Biuletyn Gminny oraz elektronicznej przez stronę internetową: www.tuchomie.pl. W badaniu udział wzięło 94 mieszkańców gminy. Na podstawie tego badania powstał raport, stanowiący załącznik nr 2 do dokumentu strategii. Wnioski z raportu zostały wykorzystane w części planistycznej strategii.
	7 W maju 2021 roku zarządzeniem wójta gminy Tuchomie został powołany Zespół Strategiczny odpowiedzialny za wypracowanie ostatecznych zapisów dokumentu. W skład zespołu prócz pracowników instytucji publicznych weszli przedstawiciele organizacji i ruchów społecznych działających na terenie gminy. W trakcie trzech warsztatów, które odbywały się na przestrzeni maja- listopada 2021 opracowano wizję rozwoju gminy, przeprowadzono analizę potencjałów oraz dostępnych zasobów, przygotowano cele i kierunki działań, jakie gmina powinna zrealizować w kolejnych latach. Dopełnieniem działań partycypacyjnych były prace eksperckie, w trakcie których zebrano i spisano propozycje i wnioski zespołu strategicznego. 8 Opracowanie projektu strategii rozwoju gminy.
	9 Zwieńczeniem prac nad strategią były konsultacje społeczne, w trakcie których mieszkańcy i zainteresowane podmioty tj. sąsiednie gminy i ich związki, lokalni partnerzy społeczni i gospodarczy mieli okazję do wyrażenia swojej opinii na temat dokumentu i wprowadzenia ewentualnych zmian. Konsultacje społeczne trwały 35 dni. Uwagi do dokumentu wносить można było w formie elektronicznej poprzez formularz uwag lub podczas bezpośrednich spotkań. 10 Konsultacje projektu strategii z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. 11 Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju. 12 Opracowanie „Raportu z konsultacji społecznych” 13 Przedłożenie projektu strategii zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.
	14 Opracowanie ostatecznej wersji „Strategii Rozwoju Gminy Tuchomie 2021-2030”. Po zakończonych konsultacjach społecznych opracowana została ostateczna wersja dokumentu, która uwzględniała wnioski i uwagi z raportu z konsultacji społecznych. Prace nad dokumentem były okazją do dialogu z partnerami z sektora społecznego, gospodarczego i publicznego.

	15 Przeprowadzenie strategicznej lub odstąpienie od oceny oddziaływania na środowisko projektu strategii.16 Przyjęcie strategii przez Radę Gminy w drodze uchwały.

2.3 Zarządzanie strategiczne

Zarządzanie strategiczne (połączenie myślenia strategicznego z zarządzaniem) to sposób przewidywania przyszłości oraz zaplanowanie i realizacja działań umożliwiających stabilne funkcjonowanie danej jednostki. Umiejętności prawidłowego planowania i wdrażania długofalowej strategii rozwoju stanowią kluczowe czynniki sukcesu w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy. Coraz częściej pojawiają się opinie, iż *„planowanie strategiczne jest w zasadzie bardzo konserwatywne, gdyż stosowane dziś praktyki przenosi się w przyszłość i ignoruje sposób, w jaki innowacje zmieniają reguły gry w obecnej epoce informacji i wiedzy”*.

Obecne zmiany są bardzo szybkie i często dotyczą zarządzania przyszłością. Zarządzanie strategiczne należy więc traktować jako proces wykreowania i wdrażania wizji indywidualnej ścieżki rozwoju gminy. Jest to proces ciągły, który nie ogranicza się tylko do fazy stworzenia dokumentu strategicznego. Istotą zarządzania strategicznego jest budowanie spójnych, powiązanych z dokumentem strategii programów wieloletnich i planów operacyjnych oraz konkretnych budżetów.

3 Wnioski z Diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Tuchomie za lata 2015-2020

Gmina Tuchomie położona jest w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim - w rejonie Zachodnich Kaszub, 100 km na zachód od Gdańska i 60 km na południe od Słupska. Gmina położona jest w centralnej części powiatu bytowskiego, graniczy z pięcioma gminami - od północy z gminą Borzytuchom, od zachodu - z gminami: Kołczygłowy i Miastko, od południa z gminą Lipnica, a od wschodu z gminą Bytów. Bogactwo lasów, jezior oraz czystego powietrza nieskażonego obecnością przemysłu powoduje, że region ten jest jednym z najpiękniejszych zakątków północnej Polski. Pod względem powierzchni (110,20 km²) gmina jest najmniejszą w skali powiatu, zajmując 5% jego powierzchni oraz 0,6% powierzchni całego województwa pomorskiego. Większość powierzchni gminy to użytki rolne oraz tereny leśne – zajmują ponad 90% powierzchni gminy. Na terenie gminy znajdują się liczne i rozległe przestrzenne elementy form ochrony przyrody, pomników przyrody, szlaków turystycznych, rowerowych i kajakowych. Z punktu widzenia przeważających form zagospodarowania gminę zaliczono do gmin rolnych z przewagą gospodarstw wielkohektarowych (5 ha i więcej). Głównym ośrodkiem jest wieś Tuchomie, w której zamieszkuje ok. 30% mieszkańców gminy.

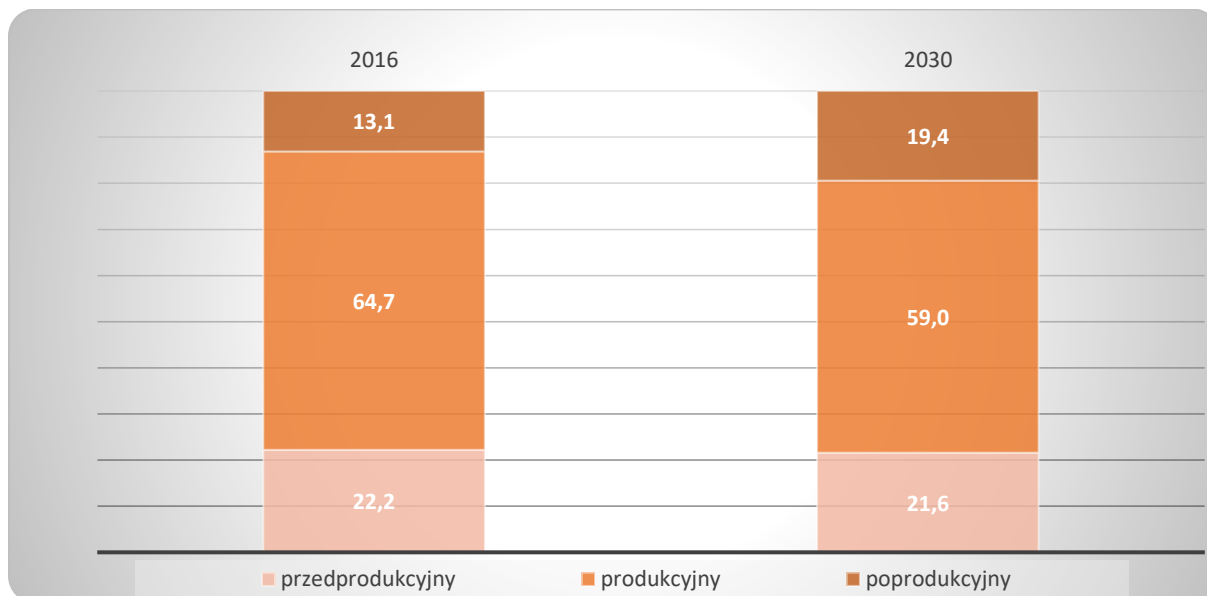
DEMOGRAFIA

Gmina Tuchomie jest jedną z najmniejszych gmin wiejskich powiatu bytowskiego – plasuje się na siódmej pozycji wśród gmin wiejskich (na osiem) zajmując obszar 111 km² – mniejsza jest jedynie gmina Borzytuchom. Pod względem liczby ludności gmina zajmuje trzecią pozycję (także wśród gmin wiejskich) w powiecie. Przy liczbie mieszkańców wynoszącej 4 312 osób, wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi około 39 osób na km² (jest to równocześnie najwyższy wynik dla gmin wiejskich w powiecie bytowskim). Na przestrzeni siedmiu lat (2014-2020) ludność gminy Tuchomie zwiększyła się o 117 osób. Zwiększanie się liczby mieszkańców w badanym okresie występuje we wszystkich gminach wiejskich powiatu bytowskiego przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców na terenach miejskich (Bytów, Miastko). W gminie występuje przewaga ilości mężczyzn nad kobietami. W powiecie bytowskim, województwie pomorskim oraz Polsce występuje sytuacja odwrotna. Przyrost naturalny w gminie Tuchomie na 1 000 osób w roku 2020 wyniósł 3,50 i przyjmuje wciąż dodatnią wartość. Saldo migracji w gminie wykazuje dość dużą niestabilność – od wartość [-6,1] w roku 2018, przez [+2] w 2019, po [-0,7] w 2020. Wynik gminy z roku 2020 jest powyżej średniej dla całego powiatu bytowskiego [-2,3], ale przyjmuje mniejsze wartości niż sąsiedzkie gminy wiejskie: Borzytuchom [9,1], Trzebielino [4,1], Parchowo [3,7], Studzienice [2,1]. Ujemne saldo migracji (najczęściej osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym) skutkować mogą w przyszłości zmniejszającą się liczbą mieszkańców. W latach 2014-2020 liczba mieszkańców w wieku 0-15 lat zmniejszyła się o 41 osób [spadek 4,87%], natomiast w wieku 16-64 lat nastąpił przyrost o 4 osoby [przyrost 0,14%]. Lawinowo wzrosła ilość osób po 65 roku życia – bo aż o 154 osoby [przyrost 38,99%]. Tendencje zmian w poszczególnych grupach wiekowych jednoznacznie wskazują, iż ogólnopolski trend starzenia się społeczeństwa - tak jak i całą Polskę - dotyka w znaczący sposób mieszkańców gminy Tuchomie. W gminie występuje również korzystna sytuacja związana ze strukturą ludności według ekonomicznych grup wieku. Bardzo duży odsetek [20,78%] stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, a jedynie 15,33% osoby w wieku poprodukcyjnym. Na tle kraju, województwa oraz powiatu wyżej wymieniona struktura kształtuje się bardzo pozytywnie. Z prognozy wynika, że gmina Tuchomie zanotuje w 2030 roku przyrost ludności względem 2016 roku (w przedziale 0,00-15,9%). Niestety nastąpi ubytek kobiet w wieku rozrodczym (od -19,0 do -0,1%). Ubytek – w przypadku przyjęcia dużych, ujemnych

wartości - może w znaczący sposób wpłynąć na spadek przyrostu naturalnego i spadek wartości wskaźnika ruchu naturalnego. Zwiększy się również indeks starości. O starzeniu się społeczeństwa świadczą również zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku.

W 2030 r. w porównaniu z 2016 r. w gminie Tuchomie obserwować się będzie niewielki spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, blisko 6% spadek liczby ludności w produkcyjnych oraz 6% przyrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmianę struktury poszczególnych grupach wiekowych w gminie Tuchomie obrazuje poniższy wykres.

W 2030 współczynnik przyrostu naturalnego (przyrost naturalny na 1000 ludności) powinien w gminie Tuchomie przyjąć dodatnią wartość 3,14 (nawet przy spadku liczby kobiet w rozrodczym). Niestety saldo migracji osiągnie w tym czasie wartość ujemną.

Z prognozy wynika, że w roku 2030 spodziewać się należy zmniejszenia liczby mieszkańców w gminie Tuchomie. Niepokojące jest to, że wyraźnie zmniejszać się będzie liczby osób w wieku produkcyjnym i rozrodczym oraz lawinowo przyrastać osób w wieku poprodukcyjnym.

GOSPODARKA

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego w krajowym rejestrze urzędowym REGON zarejestrowanych w gminie Tuchomie w roku 2020 było 314 podmiotów gospodarki narodowej. Blisko 97% to podmioty sektora prywatnego. Dominującą branżą według PKD 2007 było budownictwo (22,61%), przetwórstwo przemysłowe (17,83%), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) (12,42%), pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (11,15%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (6,05%). W 2020 r. zarejestrowano w gminie, w rejestrze REGON jedynie 22 nowych przedsiębiorców (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Najczęściej przedmiotem działalności tychże przedsiębiorstw było budownictwo – roboty budowlane specjalistyczne. Równocześnie wyrejestrowano 9 przedsiębiorców (w tym 9 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą). Nie dokonano też ani jednej rejestracji przedsiębiorcy będącego osobą prawną lub inną jednostką organizacyjną, prowadzącą działalność gospodarczą. Dane wskazują niepokojący trend związany z niskim poziomem

aktywności gospodarczej wśród mieszkańców gminy, która pod względem przedsiębiorczości plasuje na ostatnim miejscu wśród wszystkich gmin powiatu bytowskiego.

BEZROBOCIE

Na terenie gminy Tuchomie w latach 2014-2020 obserwuje się spadek bezrobocia. Liczba osób bezrobotnych na koniec grudnia 2020 roku wynosiła 113 i stanowiła 3,98% liczby osób bezrobotnych w powiecie bytowskim. Wśród bezrobotnych 62,83% stanowiły kobiety, a osoby bezrobotne długotrwale to 36,28%. W strukturze wieku bezrobotnych dominowała kategoria wiekowa do 30 r.ż., co daje 37,17 % liczby osób bezrobotnych.

ROLNICTWO

W gminie Tuchomie użytki rolne zajmują 7 143 ha. Głównym kierunkiem wykorzystania ich są grunty rolne 5 183ha oraz łąki trwałe – 1 264 ha. Dla wielu gospodarstw rolnych dochody z uprawy ziemi nie wystarczają na bieżące wydatki, dlatego wielu rolników podejmuje dodatkową pracę zarobkową lub otwiera działalność gospodarczą. Gmina charakteryzuje się znacznie rozdrobnioną strukturą agrarną. Spośród wszystkich 547 gospodarstw rolnych, 396 prowadzi działalność rolniczą i dominują w nich gospodarstwa drobne. Grupa gospodarstw o powierzchni 1-15 ha użytków rolnych stanowi ponad 61%, a gospodarstwa powyżej 15 ha użytków rolnych stanowią tylko 30% gospodarstw ogółem.

Na terenie gminy Tuchomie występują słabe gleby (ubogie w składniki pokarmowe, kwaśne), a częste spadki wód gruntowych w okresie wegetacji pogarszają i obniżają plony. Jednak, pomimo niesprzyjających warunków atmosferycznych, rolnicy nie rezygnują z uprawy. Wielu z rolników rozszerza swoją działalność o agroturystykę, sprzedaż lokalnych produktów spożywczych tj. ser, jaja, mleko, owoce lub warzywa. Jest to pozytywny i bardzo oczekiwany trend rozwoju gospodarki, który ma połączyć aktywną turystykę z atrakcjami turystycznymi i przyrodniczymi gminy oraz dobrze przygotowaną i zagospodarowaną infrastrukturą rekreacyjną tj. ścieżki rowerowe, piesze, kajakowe i stacje wodne.

INFRASTRUKTURA DROGOWA I TRANSPORT

Sieć dróg publicznych w gminie Tuchomie tworzą: droga wojewódzka, drogi powiatowe (10 odcinków) i drogi gminne (ponad 80 odcinków). Analizując istniejący układ dróg kołowych należy podzielić układ komunikacyjny gminy na trzy grupy: [1] nadrzędny układ komunikacyjny – droga wojewódzka DW nr 20, [2] podstawowy układ komunikacyjny – drogi powiatowe – ok. 100 km, [3] pomocniczy układ komunikacyjny – publiczne drogi gminne – ponad 100 km. Drogi układu podstawowego zapewniają powiązanie gminy z powiatem oraz pełnią funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na obszarze gminy. Do dróg układu podstawowego zaliczono wszystkie drogi zarządzane przez powiat bytowski. Jakość nawierzchni i stan dróg w ocenie mieszkańców jest dobry i bardzo dobry. Jest to wynik wieloletnich inwestycji w rozwój infrastruktury drogowej gminy oraz optymalne wykorzystanie dotacji z budżetu państwa i Unii Europejskiej. Transport publiczny na terenie gminy realizuje PKS oraz prywatni przewoźnicy. Na terenie gminy Tuchomie nie ma miejscowości wykluczonych komunikacyjnie. Mieszkańcy gminy wskazują potrzebę zwiększenia siatki i częstotliwość połączeń komunikacji zbiorowej.

GOSPODARKA ODPADAMI

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z wszystkich nieruchomości w granicach administracyjnych gminy Tuchomie zajmuje się firma Zakład Zagospodarowania Odpadów Sierzno sp.

z o.o. (z siedzibą w Sierznie, 77-131 Rekowo). W gminie funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zwany dalej PSZOK. Do PSZOK mieszkańcy mogą dostarczać odpady zielone, opakowania z papieru i tektury, opakowania ze szkła, opakowania z tworzyw sztucznych, metale, odpady budowlano-rozbiórkowe czyste i zmieszane, tworzywa sztuczne, urządzenia RTV/AGD, odpady wielkogabarytowe, opony, leki i chemikalia, świetlówki, baterie, akumulatory, odzież, tekstylia i folie. W roku 2020 do PSZOK najwięcej oddano odpadów wielogabarytowych (51,12 Mg) i zużytych opon (12,86Mg), a najmniej tworzyw sztucznych (0,42 Mg).

Gmina Tuchomie jak wszystkie inne w kraju zostały zobowiązane do osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia: papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła oraz odpadów budowlanych i rozbiórkowych, jak również ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Gmina Tuchomie w roku 2020 roku osiągnęła wymagane poziomy recyklingu:

- poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wymagany 50%, osiągnięty 50,9%;
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych wymagany 60%, osiągnięty 100%.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII I OCHRONA ŚRODOWISKA

Na obszarze gminy Tuchomie przewiduje się lokalizację farm wiatrowych, ani biogazowni. W celu ochrony środowiska przyrodniczego winny być podjęte działania zmierzające do zmiany nośników z energii cieplnej węgla kamiennego i drewna na energię elektryczną i gaz ziemny, płynny olej opałowy oraz stosowanie źródeł odnawialnych do produkcji ciepła i energii elektrycznej (elektrownie wodne) i baterie fotowoltaiczne.

INFRASTRUKTURA WODNO-ŚCIEKOWA

Na terenie gminy Tuchomie trzy podmioty zajmujący się zbiorowym zaopatrzeniem w wodę eksploatują 7 ujęć wód podziemnych, wyposażonych łącznie w 8 studni głębinowych. Ujęcia wody zlokalizowane w miejscowościach: Tuchomie, Kramarzyny, Ciemno, Trzebiatkowa, Masłowice Tuchomskie, Tągowie, Modrzejewo. Woda z sieci wodociągowej o długości 122,31 km zaopatruje 98,5% mieszkańców gminy Tuchomie. Pozostali mieszkańcy, a także pojedyncze siedliska korzystają ze studni indywidualnych. Istniejące ujęcia zapewniają w pełni zapotrzebowanie na wodę mieszkańców obsługiwanych przez gminną sieć wodociągową.

Zbiorowym odprowadzaniem ścieków na terenie gminy Tuchomie zajmuje się Urząd Gminy, który odpowiedzialna jest za eksploatacją dwóch oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w miejscowości Tuchomie oraz Kramarzyny wraz z systemem kanalizacji tłoczno-grawitacyjnej w miejscowościach: Tuchomie, Modrzejewo, Tągowie, Tuchomko, Ciemno, Piaszno oraz Kramarzyny i Trzebiatkowa. Oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne pracują w technologii niskoobciążonego osadu czynnego. Oczyszczalnia ścieków przyjmuje ścieki z terenów skanalizowanych gminy oraz ścieki dowożone wozami asenizacyjnymi.

Długość sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej na terenie gminy Tuchomie wynosi 53,32 km. Zgodnie z gminną ewidencją na terenie gminy Tuchomie zostało wybudowane 212 przydomowych oczyszczalni ścieków. Procent skanalizowania Gminy Tuchomie wynosi ok. 90%.

TELEKOMUNIKACJA

Na terenie gminy Tuchomie funkcjonują obecnie dwa podstawowe systemy połączeń telekomunikacyjnych: telekomunikacja kablowa oraz niezależne sieci telefonii komórkowych bazujących na stacjach przekaźnikowych i falach radiowych. W gminie funkcjonują różnorodni operatorzy telefonii komórkowej i prywatni dostawcy Internetu. Niestety jakość transferu internetowego na terenie gminy jest niezadowolająca i pozostawia wiele do życzenia. Mieszkańcy gminy domagają się szerokopasmowej sieci światłowodowej.

MIESZKALNICTWO

W roku 2020 na terenie gminy znajdowało się 892 budynki mieszkalne. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 91,4 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę to 23,3 m². Sytuacja mieszkaniowa w gminie rozwija się w stabilnym, stale rosnącym tempie.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Infrastruktura społeczna gminy Tuchomie obejmuje pakiet usług z zakresu administracji, łączności, bezpieczeństwa publicznego, oświaty i wychowania przedszkolnego, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury, sportu i rekreacji, handlu, gastronomii, rzemiosła i różnorodnych usług, które w znacznym stopniu decydują o jakości życia jej mieszkańców. Znaczna część z tych usług, które zaspokajają zbiorowe potrzeby mieszkańców należą do zadań własnych gminy. Na terenie gminy Tuchomie urządzenia obsługi ludności zlokalizowane są głównie we wsi gminnej Tuchomie, w obrębie wykształconego centrum handlowo-usługowego i administracji, które utworzyło się w rejonie drogi krajowej nr 20, przy ul. Jana III Sobieskiego. Znajdują się tutaj usługi z zakresu poziomu elementarnego jak i gminnego. Świadczone usługi gminne są wystarczające i obejmują cały obszar gminy. Jest to: Urząd Gminy, Bank Spółdzielczy Bytów-kasa Tuchomie, Gminna Spółdzielnia „SCH Borzytuchom” z siedzibą w Tuchomiu, Biuro Informacji Turystycznej.

Na terenie gminy funkcjonują dwa urzędy pocztowe i jedna agencja pocztowa, zlokalizowane we wsiach Tuchomie, Trzebiatkowa i Kramarzyny. Istniejące placówki pocztowe są wystarczające na potrzeby mieszkańców i obsługują teren całej gminy bez wsi Tągowie, której mieszkańcy należą do rejonu w Bytowie.

Dodatkowo zgrupowanie usług elementarnych odnotowuje się we wsiach: Trzebiatkowa i Kramarzyny. W pozostałych wsiach lokowane są pojedyncze usługi elementarne. Dostęp do usług wyższego rzędu (szkolnictwo średnie, specjalistyczna opieka lekarska itp.) zapewniają mieszkańcom gminy lepiej rozwinięte i zorganizowane ośrodki w Bytowie i Miastku.

OŚWIATA

W gminie Tuchomie znajdują się dwie szkoły podstawowe zlokalizowane w Tuchomiu i Kramarzynie (w strukturach których działają przedszkola lub oddziały przedszkolne) oraz punkt przedszkolny w Modrzejewie i żłobek w Tuchomiu (utworzony w 2019 roku). Istniejąca infrastruktura szkolna zaspokaja bieżące potrzeby gminy. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz towarzyszących im urządzeń sportowo-rekreacyjnych należy uznać za bardzo dobry, co jest rezultatem stałych, znacznych nakładów finansowych czynionych od kilku lat przez organ prowadzący w zakresie zwiększenia sprawności technicznej placówek i optymalizacji kosztów eksploatacji. Dzięki optymalnemu wykorzystaniu subwencji, dotacji krajowych i unijnych placówki wyposażone są w pomoce dydaktyczne, naukowe, sprzęt interaktywny i komputerowy. Realizowane są liczne zajęcia

pozalekcyjne i kompensacyjne. Mieszkańcy gminy dobrze oceniają poziom szkolnictwa w gminie. Znajduje to odzwierciedlenia w wynikach egzaminów klas ósmych. Średnia wyników dla gminy z wszystkich przedmiotów (język polski, matematyka, języki obce) w latach 2018/2019 i 2019/2020 był wyższy niż dla powiatu bytowskiego. 70% uczniów klas ósmych z gminy Tuchomie trafia do szkół branżowych (I i II stopnia), a 30% wybiera szkoły średnie.

KULTURA

Na terenie gminy Tuchomie bardzo aktywnie działają placówki kulturalno-oświatowe – Gminny Ośrodek Kultury w Tuchomiu, dwa Wiejskie Domy Kultury zlokalizowane we wsi Trzebiatkowa i Kramarzyny oraz świetlice wiejskie (głównie zlokalizowane przy OSP) rozmieszczone w miejscowościach: Tuchomko, Tągowie Modrzejewo, Piaszno, Ciemno, Masłowice Trzebiatkowskie, Masłowice Tuchomskie, Nowe Huty, Zagony. Różnorodność zajęć, wielość imprez o charakterze kulturalno-rozrywkowym jest imponująca. Placówki kultury organizują cykliczne i jednorazowe wydarzenia o charakterze gminnym lub powiatowym. Na terenie gminy wspiera się też rozwój talentów muzycznych, tanecznych i teatralnych. Mieszkańcy bardzo dobrze oceniają działalność placówek kulturalnych w gminie i chętnie korzystają z oferty kulturalno-animacyjnej. Z uwagi na pandemię wiele działań i inicjatyw podejmowanych przez ośrodki kultury zostało przeprowadzone za pomocą Internetu tj. strony internetowej GOK oraz profilu w mediach społecznościowych. Organizowano cykl warsztatów rękodzielniczych, cykle filmowe oraz wystawy fotograficzne. Na potrzeby działań proekologicznych powstał dodatkowy profil facebookowy Pasjonaci Ziół, który obecnie skupia około 250 osób interesujących się ziółolecznictwem. GOK prócz działalności kulturalnej podejmuje się promocji wszystkich ciekawych inicjatyw lokalnych związanych z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem lokalnych zasobów. Wspiera również lokalne organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich oraz rady sołeckie.

W budynku GOK w Tuchomiu znajduje się również Gminna Biblioteka Publiczna z czytelnią, której księgozbiór wynosi blisko 11 760 woluminów i 77 audiobooków (stan na 2020). Średnio na jednego mieszkańca przypadają 3 woluminy. Aktywnych zarejestrowanych czytelników jest 300 osób, co stanowi jedynie 7% wszystkich mieszkańców gminy. Księgozbiór uzupełniany jest na bieżąco z uwzględnieniem potrzeb czytelników (w każdym z działów w bibliotece). Biblioteka umożliwia również korzystanie z komputerów z dostępem do Internetu (4 stanowiska).

W Tuchomiu działa Centrum Międzynarodowych Spotkań, które od szeregu lat prowadzi działania z zakresu współpracy kulturalnej stowarzyszeń, organizacji regionalnych, mniejszości narodowych i etnicznych, wymianie młodzieży (szczególnie polskiej i niemieckiej). Obiekt CMS -u oferuje 40 miejsc noclegowych, dwie, sale konferencyjne na 100 miejsc oraz salę audiowizualną dla 40 osób.

Liczebność, zasięg placówek kultury nasycenie imprezami o charakterze artystyczno-animacyjnym oraz ich różnorodność jest w pełni wystarczająca i zaspakaja potrzeby mieszkańców gminy Tuchomie.

SPORT I REKREACJA

Bardzo ważnym elementem rozwoju gminy jest promocja aktywnego wypoczynku, rekreacji i sportu. Władze gminne zachęcają mieszkańców do uprawiania sportu i dbania o własną kondycję. Organizowane są turnieje, rajdy, biegi i zawody.

INTEGRACJA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Na terenie gminy Tuchomie działa 30 organizacji pozarządowych, w tym: 9 Ochotniczych Straży Pożarnych, 2 fundacje, 13 stowarzyszeń, 2 kluby sportowe (UKS), 4 koła gospodyń wiejskich. Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzona jest z poszanowaniem zasad pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Stowarzyszenia realizują zadania publiczne współfinansowane ze środków budżetu samorządu lub państwa. Są to projekty dotyczące kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury, sportu, profilaktyki zdrowotnej i usług społecznych.

4 Wnioski z Raportu Społecznego - ocena jakości i warunków życia mieszkańców gminy Tuchomie

W celu zebrania opinii na temat jakości życia oraz potencjalnych kierunków rozwoju obszarów strategicznych gminy w miesiącu wrześniu 2021 roku przeprowadzono badanie ankietowe wśród jej mieszkańców. Opinie i uwagi zaprezentowane w badaniu stały się bazą do sporządzenia Raportu Społecznego. Ocena jakości życia i warunków życia mieszkańców gminy Tuchomie (zał. nr 2). Raport stanowi bezcenne źródło informacji dla zespołu strategicznego opracowującego dokument strategii. Wsluchanie się w potrzeby i oczekiwania mieszkańców pogłębia partycypację społeczną, która gwarantuje, że zaproponowane rozwiązania w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej gminy zostaną zaaprobowane i służyć będą rozwojowi całej lokalnej społeczności.

Dystrybucja ankiet odbywała się dwoma kanałami komunikacji. Ankieta w wersji papierowej została rozdysponowana poprzez gminny biuletyn informacyjny (czterostronicowy arkusz) Ankieta w wersji elektronicznej znajdowała się na stronie internetowej www.tuchomie.pl w formie formularza online.

Ankieta składała się z 30 pytań zamkniętych jednokrotnego wyboru (5-cio stopniowa skala, od bardzo dobrze do bardzo źle), 4 zamkniętych pytań katalogowych wielokrotnego wyboru oraz 5 pytań otwartych (gdzie ostatnie pytanie zawierało subiektywną ocenę obszarów funkcjonalnych gminy Tuchomie).

Mieszkańcy pytani byli o jakość życia, poziom bezpieczeństwa, stan środowiska, komunikację publiczną, ład przestrzenny oraz dostęp do usług podstawowych i wyższych. Mieszkańcy mieli okazję wypowiedzieć się na temat zarządzania gminą, gospodarki komunalnej, mieszkaniowej oraz inicjatyw ekologicznych i zdrowotnych. Oceniano jakość edukacji oraz działalność instytucji kulturalnych, sportowych i prewencyjnych. Nie zabrakło pytań o indywidualne zaangażowanie się w sprawy społeczne i obywatelskie oraz stosunki sąsiedzkie. Na końcu kwestionariusza umieszczono metryczkę.

W badaniu udział wzięło 84 osoby (45 kobiet, 37 mężczyzn, 2 osoby nie wskazały płci). Ankietę w wersji elektronicznej wypełniło 22 respondentów (26% badanych). Z papierowej wersji skorzystały 62 osoby (74%). Dominującą grupą badanych były osoby w przedziale wiekowym 55-64 lata (19 os.) i 65+ (19 os.). Najmniej licznie reprezentowana była grupa wiekowa do 24 roku życia (2 os.). Najczęściej wskazywanym wykształcenie wśród respondentów to zawodowe (30 os.) i wyższe (25 os.). Średni dochód badanych plasował się w przedziale 1800-3500 netto. 55 osób wskazało, że na terenie gminy Tuchomie mieszka powyżej 30 lat.

JAKOŚĆ I POZIOM ŻYCIA W GMINIE

Respondenci wysoko ocenili jakość życia w całej gminie Tuchomie. Ponad 95% uważa, że w gminie żyje się dobrze lub bardzo dobrze. 1% badanych uważa, że jakość życia jest zła, a blisko 4% sądzi, że jakość życia jest przeciętna. Żaden respondent nie określił jakości życia jako bardzo złej. Podobnie jest z jakością życia w swojej miejscowości. 82% uważa, że w poszczególnych miejscowościach gminy żyje dobrze lub bardzo dobrze. Tylko 2% respondentów stało w opozycji do tej tezy. Blisko 16% sądzi, że jakość życia jest przeciętna. 92% badanych dobrze ocenia swój indywidualny poziom życia. 77% badanych uważa, że jest dobra, a blisko 15% bardzo dobra. 2 osoby wskazały odpowiedź bardzo źle, a 6% nie miało zdania. Analizując pytania dotyczące jakości i poziomu życia należy stwierdzić, że poziom życia mieszkańców gminy Tuchomie jest oceniany bardzo wysoko, a jakość życia całej gminy jest o 13% wyższa niż jakość życia w poszczególnych jej miejscowościach.

ROZWÓJ, ZARZĄDZANIE GMINĄ I WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI

Ankietowani bardzo wysoko ocenili rozwój gminy na przestrzeni ostatnich lat. Blisko 54% badanych uważa, że jest dobra, a 42% bardzo dobra. Tylko 1 osoba wskazała odpowiedź źle. 3 osoby nie miały zdania w tej kwestii.

Podobnie ocenione zostało zarządzanie gminą przez władze samorządowe na przestrzeni ostatnich lat. 53% badanych uważa, że gmina jest dobrze zarządzana, a 28% bardzo dobrze. Tylko 1 osoba wskazała odpowiedź źle, a 15 osób nie miało zdania w tej kwestii.

Respondenci również bardzo dobrze ocenili relacje gminy z innymi podmiotami. 52% badanych uważa, że są dobre, a 15% bardzo dobre. 32% osób nie miało zdania w tej kwestii. Nikt z badanych nie wskazał odpowiedzi źle lub bardzo źle.

Rozwój gminy (pytanie 32) w opinii mieszkańców mogą wspomóc: czyste środowisko i dbałość o jego walory (43 os.) oraz atrakcje turystyczne i miejsca rekreacji (40 os.) oraz remonty, modernizacja i budowa dróg (37 os.). Największymi ograniczeniami w rozwoju gminy (pytanie 33) jest wciąż odpływ młodych ludzi z gminy (46 os.), niski poziom aktywności mieszkańców (35 os.) oraz słabo zorganizowany transport zbiorowy/publiczny (32 os.).

Koniecznymi inwestycjami, które mają zapewnić harmonijny, stały rozwój gminy (pytanie 36) ma być jej gazyfikacja (16 os.), inwestycje w sektor usług medycznych - rozszerzenie oferty usług medycznych o gabinety pediatryczne, stomatologiczne i rehabilitacyjne (15 os.), budowa i remonty dróg (13 os.) oraz dostęp do szerokopasmowej sieci internetowej (10 os.).

STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Ankietowani dobrze ocenili stan środowiska przyrodniczego w gminie. Blisko 70% badanych uważa, że jest dobrze, a 12% bardzo dobrze. Źle stan środowiska oceniło 8% badanych, a niecałe 10% nie miało zdania w tej kwestii. Nikt z respondentów nie wskazał odpowiedzi bardzo zła.

POZIOM CZYSTOŚCI

Respondenci pozytywnie wypowiedzieli się w sprawie czystości gminy. Blisko 72% badanych uważa, że w gminie Tuchomie jest czysto. 13% uważa, że jest bardzo dobrze. 4 osoby nie miały zdania w tej kwestii, a niecałe 10% badanych uważa, że poziom czystości w gminie jest zły.

ŁAD PRZESTRZENNY

Ankietowani dobrze wypowiedzieli się w sprawie zagospodarowania przestrzennego gminy. Blisko 80% badanych uważa, że jest dobry, 8% uważa, że bardzo dobry. 6 osób (7%) nie ma zdania, a niecałe 5% badanych uważa, że ład przestrzenny jest zły lub bardzo zły.

ORGANIZACJA TRANSPORTU ZBIOROWEGO

35% badanych nie umiało wypowiedzieć się na temat organizacji transportu zbiorowego w gminie Tuchomie. Prawie 30% badanych negatywnie postrzega komunikację publiczną.

Kolejne 35% uważa, że jest dobrze lub bardzo dobrze (5 os.). Niestety dominującym środkiem transportu w gminie jest prywatny samochód (62os.) i własny rower (26 os.). Korzystanie z komunikacji zbiorowej wskazało tylko 2 badanych.

STAN DRÓG, CHODNIKÓW I OŚWIETLENIA ULICZNEGO

Respondenci bardzo dobrze wypowiedzieli się o stanie dróg gminnych. 45% oceniło je dobrze, a 35% bardzo dobrze. 7% nie miało zdania. Tylko 10 osób (12%) negatywnie oceniło stan dróg.

Ankietowani także pozytywnie wypowiedzieli się o stanie chodników. 65% oceniło je dobrze, a 16% bardzo dobrze. 7% nie miało zdania. 9 osób (11%) uważa, że jakość i stan chodników i traktów pieszych w gminie jest zły. Nie odnotowano odpowiedzi bardzo źle.

Podobnie postrzegane jest oświetlenie ciągów pieszych i dróg. 62% oceniło je dobrze, a 16% bardzo dobrze. 11% nie miało zdania. 12% uważa, że oświetlenie dróg i chodników w gminie jest zły. Nikt nie wskazał odpowiedzi bardzo źle.

CZYSTOŚĆ GMINY

Respondenci dobrze wypowiedzieli się o czystości gminy. 73% badanych oceniło je dobrze, a niecałe 10% bardzo dobrze. 13% nie miało zdania. Tylko 4% uważa, że w gminie nie dba się o czystość.

BEZPIECZEŃSTWO, POLICJA, STRAŻ POŻARNA

Ankietowani dobrze i bardzo dobrze wypowiedzieli się o poziomie bezpieczeństwa w gminie. Prawie 65% badanych czuje się bezpiecznie, a 16% bardzo bezpiecznie. Ok. 15% nie ma zdania. Tylko 4 osoby (5%) poziom bezpieczeństwa oceniły jako zły.

Respondenci również dobrze ocenili funkcjonowanie policji w gminie. Prawie 51% badanych uważa, że policja funkcjonuje w sposób prawidłowy, 11% twierdzi, że ich poziom organizacji i funkcjonowania jest bardzo dobry. 32% nie ma zdania w tym temacie. Tylko 5 osoby (6%) funkcjonowanie policji oceniło źle. Odpowiedź „bardzo źle” nie padła.

94% ankietowanych dobrze (55%) i bardzo dobrze (39%) wypowiedziało się na temat funkcjonowania Ochotniczej Straży Pożarnej w gminie. 3 osoby nie miały zdania, a 2 osoby wypowiedziało się o straży pożarnej negatywnie. 47 badanych widzi potrzebę zwiększenia środków finansowych na rzecz OSP, 19 badanych jest temu przeciwna.

OCHRONA ZDROWIA

Badani niejednoznacznie wypowiedzieli się na temat jakości oferowanych usług medycznych. 40% ankietowanych pozytywnie wypowiedziało się na temat świadczonej opieki zdrowotnej refundowanej przez NFZ w gminie Tuchomie. 24% nie ma zdania. Natomiast negatywnie – źle lub bardzo źle usługi medyczne oceniło 35% badanych.

DZIAŁANIA ANIMACYJNE NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY

Ankietowani dobrze i bardzo dobrze wypowiedzieli się na temat animacji i usług kierowanych do dzieci do lat 5. Prawie 47% badanych oceniło je jako dobre, a blisko 11% jako bardzo dobre. 34% nie miało zdania. Tylko 7 osób stwierdziło, że jakość tych usług jest zła.

Podobnie badani wypowiedzieli się na temat animacji dla dzieci do lat 14-tu. 44% badanych oceniło je jako dobre, 12% jako bardzo dobre. 32% nie miało zdania. 12% stwierdziło, że jakość tych usług jest zła.

Zdecydowanie inaczej zostały ocenione działania animacyjne skierowane do osób w wieku 15-25 lat. 41% ankietowanych nie miało zdania na ten temat. 35% oceniło zajęcia dobrze, 7% bardzo dobrze.

Źle o zajęciach wypowiedziało się blisko 16%. 1 osoba uważa, że zajęcia dla młodzieży są zorganizowane bardzo źle.

DZIAŁANIA ANIMACYJNE NA RZECZ DOROSŁYCH

56% respondentów pozytywnie oceniło działania animacyjne dla dorosłych, w tym 12% uważa, że są bardzo dobre. Z zajęć animacyjnych nie korzysta 24 osób, źle zajęcia postrzega 13% badanych. 1 osoba jakość zajęć dla dorosłych oceniła bardzo źle.

DZIAŁANIA NA RZECZ SENIORÓW

61% respondentów pozytywnie oceniło działania animacyjne dla seniorów, w tym 16% uważa, że są bardzo dobre. Z zajęć nie korzysta 24 respondentów, a źle zajęcia postrzega 8% badanych. 1 osoba jakość zajęć dla seniorów oceniła bardzo źle.

SZKOLNICTWO

75% respondentów pozytywnie oceniło jakość szkolnictwa w gminie. 52 osoby stwierdziły, że jest dobra, a 10 osób, że bardzo dobra. Zdania nie miało 9 osób. 11 osób uważa, że poziom szkolnictwa w gminie jest zły (13,25%), a 1 osoba twierdzi, że jest bardzo źle.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA I ANIMACYJNA

65% respondentów pozytywnie oceniło funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury. 41 osób stwierdziło, że jest dobre, a 12 osób, że bardzo dobre. 27% nie miało zdania. Tylko 6 osób o działalności ośrodka kultury wypowiedziało się negatywnie (7,5%).

45% respondentów pozytywnie oceniło funkcjonowanie świetlic wiejskich. 30 osób stwierdziło, że działają dobrze, a 7 bardzo dobrze. Aż 39% nie miało zdania. 13 osób o działalności świetlic wiejskich wypowiedziało się negatywnie (16%), w tym 2 osoby bardzo źle.

Niestety 45% respondentów nie umiało ocenić jakości funkcjonowania i nie znało oferty lokalnej biblioteki. 47% zaś oceniło te działania pozytywnie - 27 osób dobrze, a 12 bardzo dobrze. Tylko 7% badanych wypowiedziało się o bibliotece negatywnie.

DZIAŁALNOŚĆ OBIEKTÓW REKREACYJNO-SPORTOWYCH

80% badanych pozytywnie oceniło funkcjonowanie obiektów sportowych. Nie ma zdania na ten temat 15 osób. Tylko 1 osoba wypowiedziała się w sposób negatywny.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW

Respondenci wysoko ocenili aktywność społeczną mieszkańców gminy Tuchomie. 39 osób (47%) uważa, że jest wysoka, a 16 osób, że bardzo wysoka. Nie miało zdania w tej kwestii 25% badanych. 6 osób negatywnie ceniło aktywność mieszkańców.

W zbliżony sposób ankietowani ocenili własną aktywność. 37 osób (45,6%) uważa, że jest aktywna, a 9 osób (11%) twierdzi, że jest bardzo aktywna. Na temat własnej aktywności społecznej nie wypowiedziało się 28 osób (ok. 35% badanych), a negatywnie oceniło się 7 osób.

DOBRE I ŹŁE STRONY ŻYCIA GMINY

Określając dobre strony życia w gminie Tuchomie respondenci najczęściej wskazywali: mała gęstość zaludnienia, przestrzeń życiowa, spokój i cisza [18], dobre drogi [16], tereny rekreacyjne - ścieżki piesze i rowerowe, siłownie pod chmurką, boiska, place [13], bliskość szkół, sklepów, aptek, instytucji

publicznych, pomocowych [13], życzliwe sąsiedztwo, dobre relacje społeczne [13] oraz ładne widoki, bogactwo przyrody [10].

Bolączkami mieszkańców są: niewydolna gminna opieka zdrowotna [9], słaba integracja mieszkańców [9], zdewastowane, nieestetyczne place zabaw w gminie i zaniedbane tereny rekreacyjne [8], wandalizm, niedbanie o tereny zielone, śmiecenie, zanieczyszczanie gminy [7], słaby Internet, wykluczenie cyfrowe [7], bardzo słaba komunikacja publiczna, wykluczenie komunikacyjne [6], brak sieci gazowej [6].

Analizując wyniki zbiorcze Raportu Społecznego można zauważyć, że mieszkańcy są zadowoleni z jakości życia i rozwoju gminy Tuchomie. Rozwój ten odbywa się w sposób harmonijny i zrównoważony. Władze samorządowe i miejscowi liderzy starają się dbać o wszystkie obszary życia i aktywności lokalnej społeczności. W gminie Tuchomie inwestuje się w infrastrukturę społeczną, edukację, sport, zdrowie i bezpieczeństwo. Dbą się o integrację i relacje sąsiedzkie.

5 Potencjały i bariery rozwojowe

Dokonując analizy stanu istniejącego zespół strategiczny zdecydował się zastąpić klasyczną analizę SWOT przedstawieniem zidentyfikowanych potencjałów i barier rozwojowych gminy. Podejście takie lepiej obrazuje słabe i mocne strony gminy na tle aktualnych uwarunkowań społecznych i gospodarczych. Stanowiąc to będzie punkt wyjścia do analizy funkcjonalno-przestrzennej struktury gminy pod kątem planowania rozwoju w kolejnych latach. W trakcie spotkań strategicznych zespół określił potencjały i bariery rozwojowe gminy Tuchomie w obszarze społecznym, gospodarczym i środowiskowo przestrzennym.

OBSZAR SPOŁECZNY	
Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
Struktura demograficzna i ciągły, dodatni przyrost naturalny. Silne poczucie tożsamości i patriotyzmu lokalnego mieszkańców gminy. Sielskość, spokój, cisza, bezpieczeństwo. Niskie poczucie zagrożenia przestępczością. Bardzo dobrze rozwinięta sieć instytucji publicznych realizujących usługi społeczne- placówki opiekuńczo- edukacyjne (żłobek, przedszkola, szkoły), placówki kultury, biblioteki, świetlice. Atrakcyjna oferta animacyjna, kulturalna i edukacyjna proponowana przez placówki gminne. Efektywna sieć współpracy instytucji publicznych z innymi podmiotami. Aktywna działalność lokalnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych – OSP, KGW. Integracja mieszkańców, partycypacja i potrzeba pracy dla wspólnego rozwoju gminy. Aktywność społeczna. Dobrze rozwinięta administracja samorządowa dążąca do lepszego funkcjonowania gminy. Aktywizacja osób starszych, niepełnosprawnych dzięki realizacji programów pomocowych.	Postępujące niekorzystne zmiany demograficzne. Wyludnianie się gminy. Choroby cywilizacyjne, starzenie się społeczeństwa. Utrudniony dostęp do usług wyższego rzędu – kino, teatr. Niedostateczna jakość i wachlarz świadczonych usług zdrowotnych. Brak dostępu do lekarzy specjalistów, opieki stomatologicznej, protetyka, rehabilitantów i fizjoterapeutów. Brak realnej pomocy dla osób zmagających się z nałogami. Utrudniony dostęp do zajęć pozaszkolnych i animacyjnych dla młodzieży 15+. Niewielkie zainteresowanie udziałem w konsultacjach i badaniach ankietowych. Zmniejszające się możliwości finansowe samorządu i brak wpływu na organizację niektórych sektorów usług publicznych.

OBSZAR GOSPODARCZY

Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
Walory przyrodnicze i krajobrazowe: lasy, jeziora, ukształtowanie powierzchni. Rozwinięta infrastruktura gminna – bardzo dobry stan dróg, oświetlenie uliczne, chodniki, fotowoltaika, kanalizacja sanitarna i deszczowa. Rozwinięta lokalna produkcja rolna. Aktywni przedsiębiorcy wykorzystujący możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, korzystania z mechanizmów zwrotnych i partnerstwa publiczno-prywatnego. Rozwój aktywności fizycznej, aktywnej turystyki, sportu i rekreacji. Widoczny trend społeczny dotyczący wypoczynku w małych miejscowościach w pobliżu natury, w miejscach mniej obleganych turystycznie.	Słaba oferta dla turystów – znikoma baza hotelowa, niewielka ilość kwater agroturystycznych, punktów gastronomicznych i usługowych. Brak szerokopasmowej sieci światłowodowej. Słaba promocja gminy jako miejsca wypoczynku, rekreacji lub lokowania inwestycji. Niewielkie zróżnicowanie ofert pracy. Brak rynku zbytu płodów rolnych. Niewystarczająca oferta usługowa i handlowa. Rosnąca inflacja – pogarszająca się sytuacja ekonomiczna przedsiębiorców i mieszkańców gminy.

OBSZAR ŚRODOWISKOWO- PRZESTRZENNY

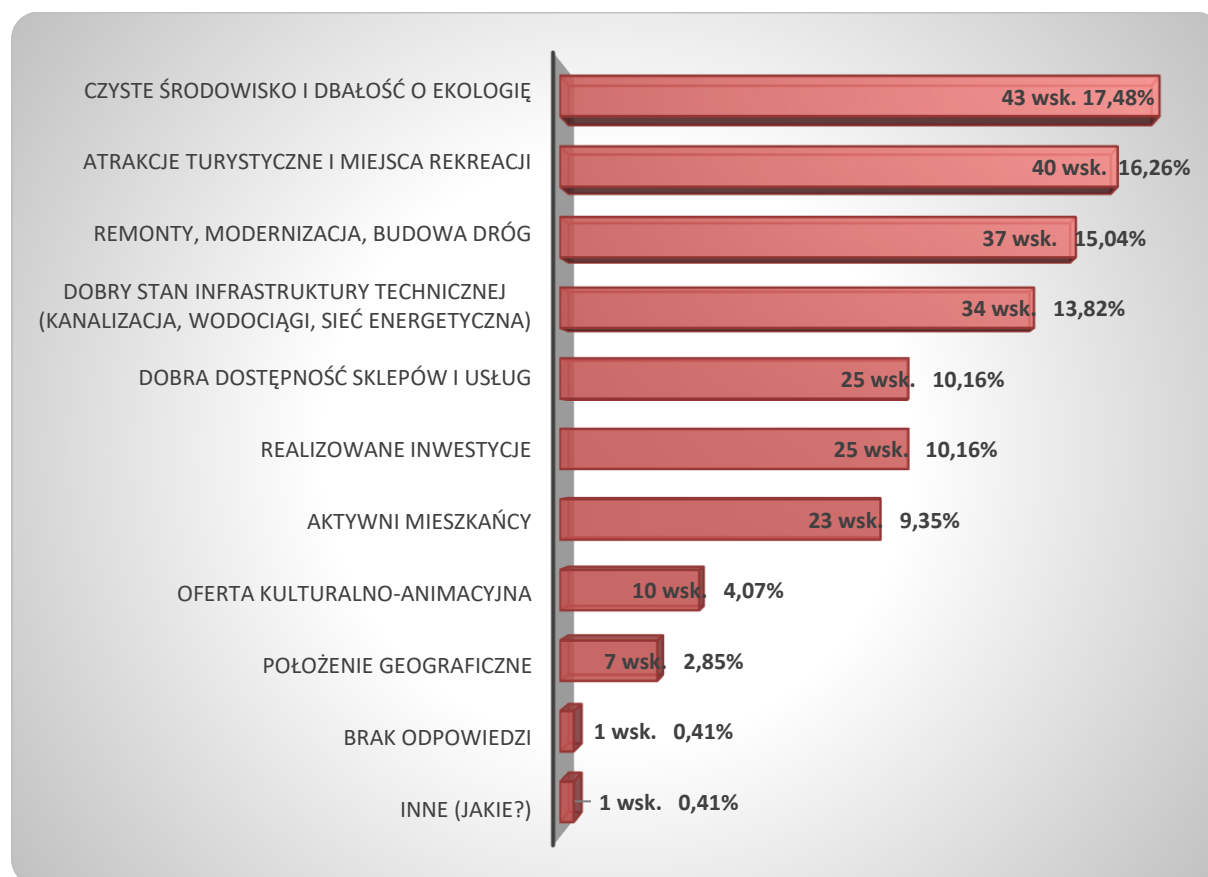
Potencjały rozwojowe	Bariery rozwojowe
Zachowane walory przyrodnicze-wysoki stopień lesistości, liczne i czyste jeziora. Atrakcyjne tereny o niewielkim obciążeniu turystycznym. Rozwinięta sieć ścieżek rowerowych i pieszych. Zadbana infrastruktura turystyczna i rekreacyjna – wiaty, stacje, miejsca biwakowe.	Ryzyko rozproszenia zabudowy i zaburzenia ciągłości przyrodniczej. Rosnące natężenie ruchu drogowego. Wzrastające koszty utrzymania sprawnej infrastruktury technicznej, dróg, sieci wodno-kanalizacyjnej. Wykluczenie cyfrowe wynikające z braku szerokopasmowej sieci internetowej. Brak sieci gazowej.

Postępująca segregacja odpadów i sprawny system ich odbioru. Inwestowanie w „zieloną energię” i optymalne wykorzystanie OZE. Bardzo duże wykorzystywanie środków zewnętrznych na rozwój turystyki, rekreacji, polepszania stanu środowiska. Świadomość ekologiczna mieszkańców. Wymiana źródeł ciepła i produkcja energii prosumenckiej.	Nierównomierny rozwój gminy. Niemożność zapewnienia tożsamej infrastruktury technicznej i drogowej we wszystkich sołectwach gminy.

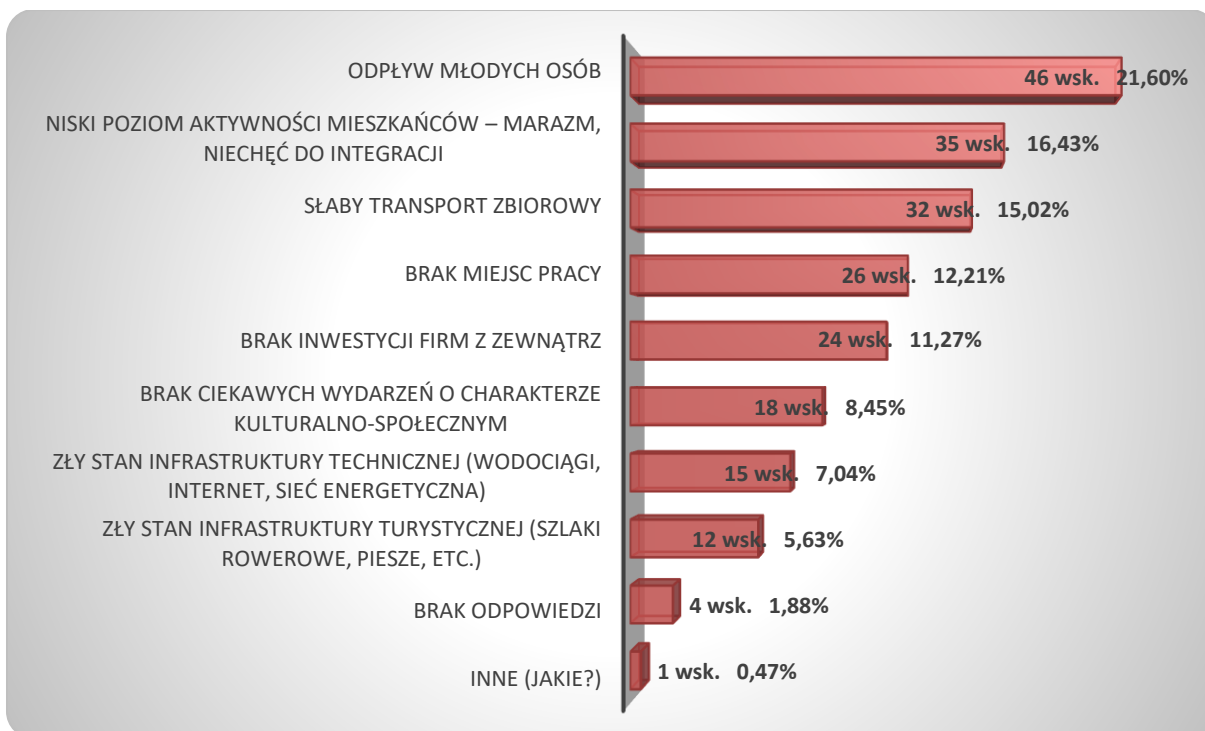
W badaniu ankietowym mieszkańcy również mieli okazję określić potencjały i bariery rozwojowe swojej gminy (pytanie nr 32 i 33 Raportu Społecznego).

Na pytanie „*Jakie cechy i działania gminy Tuchomie mogą wspomóc jej rozwój?*” respondenci zaznaczali odpowiedzi:

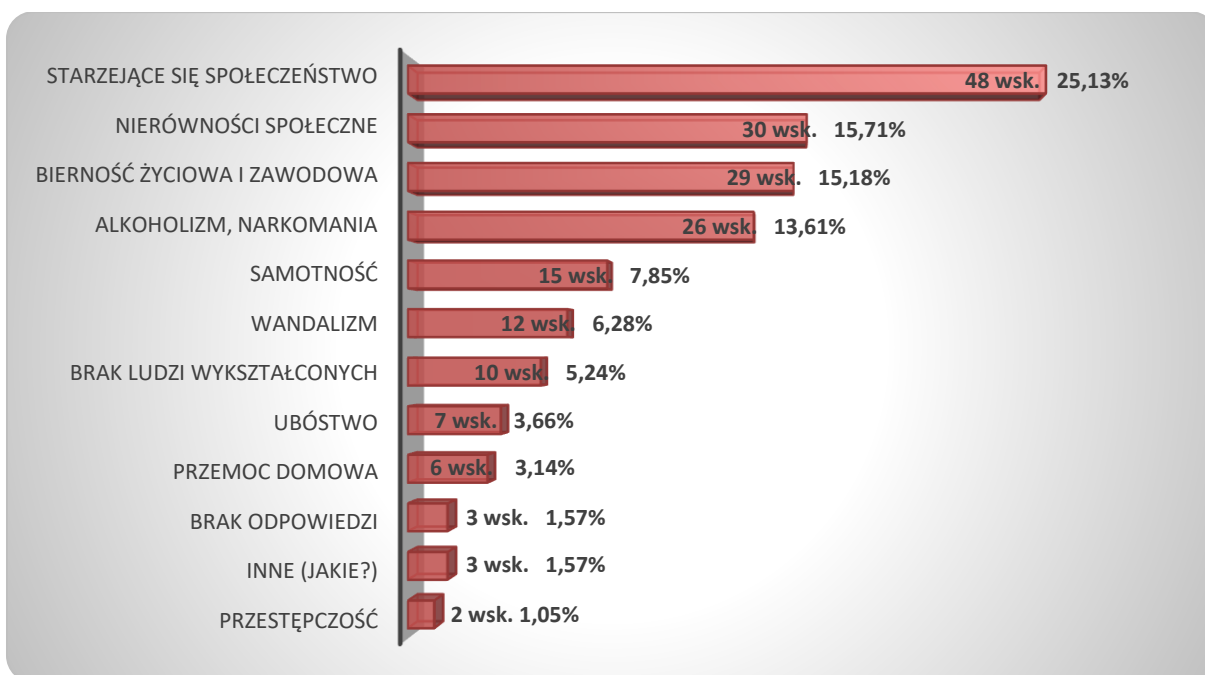

Z kolei w pytaniu „*Jakie cechy gminy Tuchomie przeszkadzają w jej rozwoju?*” ankietowani wskazali:

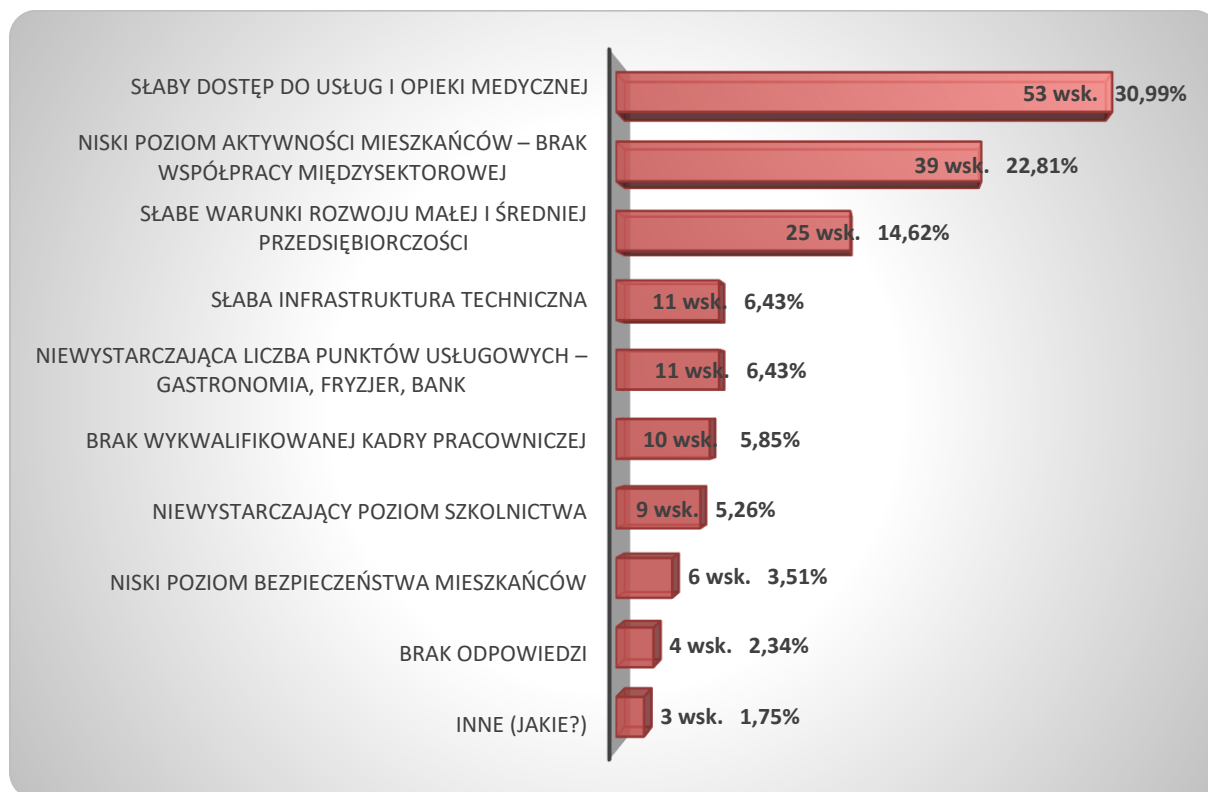

W badaniu ankietowym zapytano również o problemy społeczne i gospodarczo-strukturalne. Największe problemy społeczne gminy (pyt.34 Raportu Społecznego) według respondentów to:

Największymi problemami gospodarczo-strukturalnymi gminy (pyt.35 Raportu Społecznego) według ankietowanych są:

6 Wizja, cele strategiczne, kierunki działań i oczekiwane rezultaty w perspektywie lat 2021-2030.

6.1 Wizja rozwoju gminy

Wizja rozwoju gminy Tuchomie zawierać musi pragnienie i oczekiwania jej mieszkańców, które powinny być połączone z realnymi działaniami możliwymi do zrealizowania w perspektywie najbliższych dziesięciu lat.

Badanie ankietowe dotyczące jakości życia w gminie (pytanie 31) umożliwiło sformułowanie najważniejszych tez dotyczących bieżącej oceny tego miejsca. W opinii mieszkańców gmina Tuchomie dzisiaj wyróżnia się urokliwością przyrodniczą, sielankowością, przestrzenią życiową, spokojem i ciszą. Gmina ma bardzo dobre drogi, świetne tereny rekreacyjne tj. ścieżki piesze i rowerowe, siłownie pod chmurką, boiska, place zabaw. Wyróżnia się też bliskością i dostępem do szkół, sklepów, aptek, instytucji pomocowych i publicznych. Nie brak tu życzliwych ludzi.

Niestety gmina Tuchomie to wciąż jeszcze miejsce słabo wypromowane turystycznie, wykluczone cyfrowo (brak szerokopasmowego światłowodu) i komunikacyjnie (brak połączeń autobusowych pomiędzy mniejszymi miejscowościami). W gminie nie ma jeszcze sieci gazowej. Świadczone usługi podstawowej opieki zdrowotnej nie odpowiadają na potrzeby mieszkańców – utrudniony dostęp do lekarza pediatry, brak stomatologa, fizjoterapeuty.

Zbliżone tezy wypracował zespół strategiczny, w opinii którego pozytywnymi aspektami życia w gminie Tuchomie są: [1] dobre drogi i dbanie o ich stan, [2] sprawne funkcjonowanie samorządu lokalnego, dostępność urzędu, wsparcie władz, [3] bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna (szkoła, biblioteka, ośrodek zdrowia, ośrodek kultury, świetlice, szkoły), [4] ciągłe inwestycje w odnawialne źródła energii, fotowoltaikę i zieloną energię, [5] liczne atrakcje i animacje dla mieszkańców, [6] liczna infrastruktura sportowa: siłownie zewnętrzne, ścieżki rowerowe, miejsca rekreacji, [7] prężnie działające organizacje pozarządowe, [8] środowisko aktywnych seniorów, [9] promowanie sportu, rekreacji i aktywnego wypoczynku, [10] aktywność małych i średnich przedsiębiorstw oraz obecność zakładów pracy o zaawansowanej technologii, [11] optymalne wykorzystanie środków zewnętrznych, [12] troska o środowisko naturalne i zrównoważony rozwój.

Negatywne aspekty to: [1] kiepsko działająca opieka zdrowotna. [2] brak stałej sieci światłowodowej, [3] wykluczenie komunikacyjne mniejszych miejscowości gminy, [4] niszczące pustostany w gminie, [5] słabe oznakowanie ścieżek rowerowych i tras turystycznych, [6] brak ciągłości / kontynuacji niektórych inwestycji i usług realizowanych w ramach projektów, [7] roszczeniowość mieszkańców.

Dodatkowo przed określeniem wizji Gminy w roku 2030 zespół strategiczny wskazał na najważniejsze wartości i dobra dla jej mieszkańców. Najcenniejszymi okazały się **ROZWÓJ, TURYSTYKA, AKTYWNOŚĆ, DOBRE DROGI.**

WIZJA

Gmina Tuchomie w 2030 roku to wyjątkowa, STALE ROZWIJAJĄCE SIĘ przestrzeń do sielskiego i bezpiecznego życia, gdzie zagwarantowany jest dobry dostęp do usług publicznych, zdrowotnych i społecznych. Sprzyja to budowaniu więzi i tożsamości lokalnej. Gmina posiada nowoczesną i przepustową infrastrukturę DROGOWĄ. Rozwija się w oparciu o skoordynowany system planowania przestrzennego. Przyciąga inwestorów i wspomaga rozwój przedsiębiorczości.

Gmina Tuchomie dba o dostęp do nowoczesnej oświaty przedszkolnej i szkolnej Wdraża innowacyjne programy edukacyjne. Posiada atrakcyjną ofertę kulturalną, animacyjną i rekreacyjną dla mieszkańców. Jest atrakcyjna TURYSTYCZNIE, dba o zrównoważony rozwój i ochronę środowiska.

6.2 Misja gminy

Zgodnie z metodologią opracowania dokumentu strategicznego przyjęto, że najlepszym sposobem urzeczywistnienia wizji gminy nie będzie opisywanie misji, ale konsekwentna realizacja celów operacyjnych i strategicznych zaplanowanych na lata 2021-2030. Misją gminy jest więc optymalne wdrożenie kierunków działań oraz osiągnięcie wskaźników opisanych w strategii rozwoju.

6.3 Obszary i cele strategiczne

Na podstawie analizy obecnego stanu rozwoju gminy, określono trzy główne, ściśle od siebie zależne oraz połączone ze sobą obszary, na których powinien koncentrować się wysiłek strategiczny. Jest to obszar społeczny, gospodarczy i środowiskowo-przestrzenny.

Dla każdego z głównych obszarów rozwoju opracowany został cel strategiczny, który uszczegółowiony jest dostosowanymi do zagadnienia celami operacyjnymi. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki działań – przykładowe interwencje do realizacji. Należy je jednak odbierać jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, opisującą ogólne ramy koncentracji aktywności finansowej, programowej oraz organizacyjnej całej wspólnoty gminy w perspektywie długofalowej. W trakcie prac zespołu strategicznego uwzględniono nowe kierunki działań wynikające z Długofalowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 oraz Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2030.

OBSZAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny ŚWIADOMI MIESZKAŃCY. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA.	
Cel operacyjny 1 Rozwój tożsamości regionalnej poprzez promowanie lokalnych liderów i inicjatyw społecznych.	
Kierunki	Proponowane działania
1 Działania na rzecz integracji społeczności lokalnej poprzez tworzenie i realizację programów kulturalno-animacyjnych	▪ Doposażenie, modernizacja i remonty miejsc animacji. ▪ Zwiększenie oferty i wydłużenie czasu funkcjonowania obiektów animacji/kultury (GOK, Biblioteki, świetlice). ▪ Tworzenie przestrzeni do integracji mieszkańców poprzez wykorzystanie różnorodnych narzędzi komunikacji: biuletyn, FB, forum dyskusyjne.

2 Upowszechnianie wolontariatu. Zwiększenie współpracy i promowanie aktywności organizacji pozarządowych	▪ Wspieranie lokalnych stowarzyszeń, klubów, kół gospodyń wiejskich poprzez zlecenie im zadań publicznych. ▪ Współpraca jednostek publicznych tj. OPS, GOK z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji wolontariatu młodzieżowego i senioralnego. ▪ Organizowanie cyklicznych wydarzeń promujących działalność społeczną i pracę na rzecz innych. ▪ Wykorzystywanie narzędzi umożliwiających udział mieszkańców w zarządzaniu gminą – konsultacje społeczne, partycypacja. ▪ Organizacja punktu doradczego dla grup nieformalnych z terenu gminy (bezpłatna pomoc prawna w zakresie zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowych, pomoc w pisaniu wniosków o dotacje, ich realizacja i rozliczanie).
3 Wzrost poziomu tożsamości i wspólnoty lokalnej	▪ Działalność animacyjna placówek kultury wykorzystująca lokalną historię i regionalizmy. ▪ Organizacja konkursów, warsztatów, spotkań dotyczących lokalnej historii i tradycji. ▪ Promowanie i nauka regionalizmów poprzez organizację lokalnych wystaw, występów amatorskich – teatr, chór, warsztatów rękodzieła, zajęć kulinarnych. ▪ Tworzenie lokalnych miejsc/placówek muzealnych.
Cel operacyjny 2 Wysoka jakość usług edukacyjnych, społecznych, profilaktycznych i zdrowotnych.	
Kierunki	Proponowane działania
1 Wspieranie inicjatyw wykorzystujących infrastrukturę sportową, atrakcje przyrodnicze i turystyczne gminy w celu promowania zdrowego stylu życia jej mieszkańców	▪ Organizacja wydarzeń o charakterze sportowym wykorzystującym lokalną infrastrukturę i zasoby przyrodnicze. ▪ Promocja sportu i aktywności mieszkańców - organizacja gminnych rajdów rowerowych, spływów kajakowych, biegów, i maratonów. ▪ Realizacja działań publicznych z zakresu sportu, rekreacji i działań prozdrowotnych z udziałem organizacji pozarządowych i innych podmiotów gminnych. ▪ Edukacja zdrowotna mieszkańców gminy poprzez zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Organizowanie wydarzeń promujących zdrowe odżywianie, zdrowy styl życia i aktywny wypoczynek. ▪ Utworzenie Gminnego Centrum Edukacji Sportowej promującej różnorodne dziedziny sportu i aktywności ruchowej.
2 Rozwój oświaty i poprawa standardów nauczania	▪ Organizacja na bazie istniejących i planowanych placówek oświatowych lokalnych centrów kulturowych, sportowych i rekreacyjnych. ▪ Organizowanie dodatkowych zajęć dla uczniów w zakresie wzmocnienia kompetencji kluczowych. ▪ Wykorzystywanie nowoczesnych form i narzędzi edukacji w placówkach edukacyjnych. ▪ Rozwój pozalekcyjnych form kształcenia i samokształcenia młodzieży i dorosłych. ▪ Dostosowanie wyposażenia placówek edukacyjnych do zmieniających się warunków i potrzeb edukacyjnych.

	▪ Wsparcie dzieci i młodzieży w kształcenie i wszechstronny rozwój.
3 Rozwój usług profilaktycznych i zdrowotnych	▪ Poprawa jakości świadczonych usług w ramach podstawowej opieki zdrowotnej świadczonej w ramach kontraktu NFZ. ▪ Uruchomienie punktów lub programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej – rehabilitacja, fizjoterapia, programy zdrowotne. ▪ Wspieranie publicznych i niepublicznych placówek zajmujących się opieką nad osobami zależnymi tj. kluby seniora, usługi opiekuńcze i specjalistyczne. ▪ Wsparcie i promowanie oddolnych inicjatyw w zakresie integracji osób zagrożonych wykluczeniem, w szczególności seniorów i osób niepełnosprawnych. ▪ Rozwój usług publicznych w oparciu o nowe technologie. ▪ Wzrost kompetencji zawodowych pracowników sektora publicznego.
Cel operacyjny 3 Przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez skuteczny system wsparcia i aktywizacji mieszkańców.	
Kierunki	Proponowane działania
1 Animacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez realizację programów profilaktycznych i terapeutycznych	▪ Organizacja zajęć aktywizacyjnych dla młodzieży, seniorów i osób niepełnosprawnych. ▪ Wzmocnienie i rozbudowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień - stała współpraca jednostek publicznych i organizacji pozarządowych w zakresie wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin. ▪ Promowanie i stymulowanie do aktywności osób 60+ oraz osób zależnych. ▪ Realizacja projektów międzysektorowych w zakresie tworzenia zintegrowanych usług społecznych i animacyjnych tj. sąsiedzkie usługi opiekuńcze, teleopieka. ▪ Utworzenie placówki opiekuńczej dla seniorów i osób zależnych.
2 Przystosowanie gminnej infrastruktury i usług społecznych umożliwiających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami	▪ Modernizacja obiektów gminnych pod kątem dostępności osób ze szczególnymi potrzebami (podjazdy dla niepełnosprawnych, poręcze, tablice informacyjne, windy). ▪ Organizacja imprez i wydarzeń gminnych w miejscach dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami. ▪ Budowa i utrzymanie infrastruktury komunikacyjnej sprzyjającej osobom ze szczególnymi potrzebami (obniżone krawężniki przy chodnikach, szerokie trakty piesze, podjazdy, miejsca parkingowe, autobusy niskopodłogowe). ▪ Likwidacja barier instytucjonalnych i fizycznych w dostępie do usług publicznych.

OBSZAR GOSPODARCZY

Cel strategiczny MĄDRE INWESTOWANIE.

ZRÓWNOWAŻONA I ZAANGAŻOWANA GOSPODARKA O DUŻYM POTENCJALE WZROSTU

Cel operacyjny 1

Gmina Tuchomie atrakcyjnym obszarem lokowania inwestycji

Kierunki	Proponowane działania
1 Dostosowanie budynków i przestrzeni użyteczności publicznej do aktualnych potrzeb i kierunków rozwoju lokalnej gospodarki	Modernizacja i remonty budynków i placów użyteczności publicznej np. zadaszenie i zabudowa rynku w Tuchomiu. Rewitalizacja przestrzeni wspólnych stanowiących zasób mieszkańców – place zabaw, siłownie pod chmurką, boiska, skwery, wiaty przystankowe.
2 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii wspomagających działalność gospodarczą	Organizacja wsparcia dla przedsiębiorców w zakresie nowych technologii środowiskowych i możliwości ich wykorzystania przy udziale funduszy europejskich – poradnictwo, partnerstwo inwestycyjne.
3 Określenie i przystosowanie terenów pod inwestycje oraz zwiększenie ich atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych. Organizacja infrastruktury około inwestycyjnej –dojazdy, utwardzone drogi, znaki informacyjne, miejsca postojowe. Promocja gminnych terenów inwestycyjnych w mediach. Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, letniskowe, usługowe i przemysłowe.

Cel operacyjny 2

Wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju gospodarczego w sektorze rekreacji i turystyki

Kierunki	Proponowane działania
1 Przygotowanie i promowanie wielobranżowej oferty rekreacyjno-turystycznej	Promocja usług i przedsiębiorców działających w sferze aktywnej turystyki weekendowej i agroturystyki. Stworzenie jednolitego systemu oznakowania miejsc historycznych, szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych. Kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy w środkach masowego przekazu o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym.
2 Zrównoważony i harmonijny rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej w gminie	Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej – ścieżki rowerowe, edukacyjne i historyczne. Stworzenie sieci ścieżek rowerowych łączących wszystkie miejscowości gminne oraz miejsca szczególnie atrakcyjne turystycznie w gminie. Rozbudowa miejscowej bazy noclegowej i gastronomicznej. Rozwój sieci gospodarstw agroturystycznych. Budowa wiat, przystanków, toalet, miejsc postojowych. Rozbudowa i budowa stanic wodnych, wypożyczalni sprzętów wodnych i infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej nad jeziorami i rzekami wykorzystywanymi turystycznie. Zagospodarowanie przestrzeni szczególnie atrakcyjnych turystycznie np. jezioro w Tuchomiu. Wykorzystanie potencjału turystycznego nieczynnego szlaku kolejowego. Spójne oznakowanie miejsc o szczególnym znaczeniu przyrodniczym (pomniki przyrody, użytki ekologiczne)

	i turystycznym i usługowym (punkty noclegowe i gastronomiczne). ▪ Działania informacyjno-edukacyjne o wykorzystaniu zasobów przyrodniczych w turystyce w sposób zrównoważony i bezpieczny dla środowiska naturalnego.
3 Promocja zrównoważonej turystyki	▪ Powiązanie tras rowerowych i szlaków turystyki pieszej z zapleczem usługowym. ▪ Organizacja cyklicznych imprez promujących lokalne wyroby, produkty, potrawy, usługi. ▪ Wydarzenia artystyczne służące promocji i dystrybucji produktów regionalnych oraz lokalnych usług.
Cel operacyjny 3 Zwiększenie liczby lokalnych podmiotów gospodarczych o wysokim poziomie kompetencji i kwalifikacji zawodowych	
Kierunki	Proponowane działania
1 Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców gminy	▪ Rozwój usług komercyjnych powiązanych z rolnictwem i turystyką. ▪ Stworzenie centrum handlowego o charakterze regionalnym. ▪ Rozwój funkcji produkcyjnej – drobnej wytwórczości i rzemiosła produkcyjnego na terenie gminy. ▪ Organizacja zajęć edukacyjnych oraz kształcenia ustawicznego dla osób dorosłych, które mają służyć podnoszeniu/zmianie kwalifikacji zawodowych. ▪ Programy szkolne podnoszące kwalifikacje zawodowe - nauka przedsiębiorczości, koła zainteresowań. ▪ Współpraca i wymiana informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami pracującymi z osobami zagrożonymi bezrobociem.
2 Rozwój zrównoważonej przedsiębiorczości - wymiana doświadczeń, rozwój współpracy regionalnej i ponadregionalnej	▪ Wykorzystanie nowych kanałów informacji w kontaktach urząd – przedsiębiorcy (www, sms). Stałe informowanie o szkoleniach, dotacjach, pożyczkach oraz targach branżowych. ▪ Wykorzystanie środków zewnętrznych do inwestowania w infrastrukturę techniczną wspomagających sektor usług MŚP ▪ Promocja dobrych praktyk i postaw przedsiębiorczych.
3 Ułatwienie wejścia na rynek pracy osób niepełnosprawnych, biernych zawodowo	▪ Kampania informacyjna i wsparcie organizacyjne w uzyskaniu dofinansowania PFRON dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. ▪ Zwiększenie miejsc pracy poprzez wykorzystanie mechanizmów spółdzielczości socjalnej, pracy w warunkach chronionych lub pracy w III sektorze.
4 Modernizacja, restrukturyzacja i rozwój rolnictwa	▪ Zwiększenie ekonomicznej efektywności rolnictwa. ▪ Upowszechnienie ekologicznych form gospodarki rolnej. ▪ Rozszerzenie oferty pozarolniczej działalności gospodarczej. ▪ Poprawa wyposażenia technicznego gospodarstw rolnych. ▪ Podniesienie kwalifikacji producentów rolnych w zakresie prowadzenia zrównoważonego gospodarstwa rolnego.

OBSZAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

Cel strategiczny DOBRA PRZESTRZEŃ.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY GMINY I OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

Cel operacyjny 1

Funkcjonalne i estetyczne zagospodarowanie przestrzeni publicznej

Kierunki	Proponowane działania
1 Ład przestrzenny w gminie	Zagospodarowanie wspólnej przestrzeni gminnej – dbanie o tereny zielone, służące rekreacji, ławki, kosze na śmieci, zieleńce, rabaty, krzewy, klomby.
2 Atrakcyjna struktura urbanistyczna gminy	Dbanie o kondycję substancji mieszkaniowej gminy. Rozwój terenów pod zabudowę mieszkaniową. Aktywowanie działań w zakresie rewitalizacji istniejącej już substancji mieszkaniowej. Przygotowywanie urbanistycznych planów rozwojowych w porozumieniu z mieszkańcami poprzez konsultacje społeczne.
3 Dobra infrastruktura komunalna i wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców	Poprawa przepustowości sieci światłowodowej. Właściwe zagospodarowanie odpadów stałych (segregacja śmieci). Usprawnienie transportu publicznego, zwiększenie liczby autobusów i połączeń komunikacyjnych między miejscowościami w gminie. Działania prewencyjne, oznakowanie dróg, skrzyżowań, znaków ograniczających prędkość.

Cel operacyjny 2

Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury gminnej

Kierunki	Proponowane działania
1 Prawidłowa gospodarka wodno-kanalizacyjna i gazowa	Budowa i modernizacja oraz poprawa wydajności systemu wodno-kanalizacyjnego gminy. Budowa sieci gazowej.
2 Poprawa nawierzchni dróg, chodników i ścieżek rowerowych na terenie gminy	Realizacja zaplanowanych inwestycji drogowych. Remonty i modernizacja gminnej infrastruktury drogowej. Modernizacja i budowa nowej infrastruktury okołodrogowej (ścieżki rowerowe i chodniki). Podnoszenie bezpieczeństwa dróg – oznakowanie, progi spowalniające.
3 Modernizacja i rozbudowa energooszczędnego oświetlenia	Wymiana oświetlenia ulicznego na oświetlenie LED. Zastosowanie oświetlenia LED w budynkach użyteczności publicznej i instytucjach publicznych. Promowanie rozwiązań ekologicznych i zastosowanie oświetlenia energooszczędnego w budownictwie indywidualnym.
4 Rozbudowa i modernizacja istniejących placówek edukacyjnych, świetlic, placów zabaw	Budowa i modernizacja istniejących świetlic wiejskich. Budowa oraz modernizacja placów zabaw i siłowni zewnętrznych.

	▪ Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych o wartościach architektonicznych, znaczeniu historycznym i społecznym poprzez realizację projektów rewitalizacji, przebudowy i remontów tych obiektów. ▪ Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu renowację obiektów gminnych.
Cel operacyjny 3	
Ochrona środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu	
Kierunki	Proponowane działania
1 Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej	▪ Rozpoznanie lokalnych możliwości i wykorzystanie możliwości zewnętrznego finansowania w celu pozyskiwania energii słonecznej, wiatrowej i wodnej. ▪ Wspieranie inteligentnego zarządzania energią – modernizacja obiektów publicznych w celu zastosowania nowoczesnych rozwiązań. ▪ Obniżenie poziomów emisji zanieczyszczenia powietrza przez modernizację systemów ogrzewania oraz edukację w tym zakresie.
2 Rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez wykorzystanie energii wiatrowej, słonecznej i wodnej	▪ Zastosowanie OZE (lampy solarne, hybrydowe) w oświetleniu ulicznym, drogowym i budynkach użyteczności publicznej. ▪ Utworzenie klastra energetycznego. ▪ Wykorzystywanie nowych rozwiązań technologicznych służących powstaniu sieci ciepłowniczej z zastosowaniem źródeł odnawialnych.
3 Promocja dbałości o stan środowiska, w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju i edukacja ekologiczna	▪ Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy. ▪ Konsultacje społeczne, partycypacja, wspólne opiniowanie dokumentów - wykorzystanie narzędzi umożliwiających udział mieszkańców w decyzjach dotyczących inwestycji środowiskowych oraz integrujących w lokalne środowisko przyrodnicze. ▪ Promowanie i pomoc w uzyskaniu dofinansowania na indywidualne działania proekologiczne - wymiana kopciuchów, likwidacja pokryć azbestowych, foli rolniczych.

Wskaźniki realizacji celów w obszarze społecznym

Cel Strategiczny	Miernik realizacji	Źródło
	▪ liczba powstałych lokalnych inicjatyw społecznych; ▪ liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych; ▪ liczba działających wolontariuszy; ▪ liczba projektów wspierających integrację społeczną; ▪ liczba zrealizowanych projektów z zakresu aktywnej turystyki; ▪ wyniki egzaminów szkolnych; ▪ liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych rocznie na terenie gminy; ▪ liczba miejsc promujących lokalną historię gminy – wystawy, izby regionalne, muzea; ▪ ilość programów animacyjnych realizowanych rocznie; ▪ liczba uczestników programów animacyjnych; ▪ ilość projektów zrealizowanych przez organizacje pozarządowe finansowanych przez lokalnej i regionalne programy grantowe; ▪ liczba przeszkolonych pracowników instytucji samorządowych; ▪ liczba zrealizowanych zadań i inwestycji z zakresu poprawy dostępności do miejsc świadczenia usług publicznych; ▪ liczba lokalnych placówek muzealnych promujących historię regionu np. Muzeum Ziemi Tuchomskiej - Muzeum Pogranicza w Trzebiatkowej.	<i>dane wewnętrzne Gminy, organizacji pozarządowych, szkół, placówek kultury</i>

Realizacja założonych celów i przedsięwzięć społecznych będzie miała wpływ na poprawę sytuacji w zakresie sfery edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego, tożsamości kulturowej i społecznej. Aktywizacja mieszkańców i szeroki dostęp do usług społecznych poprawi jakość życia wszystkich mieszkańców. W tym zakresie jako efekty realizacji strategii należy wskazać:

- zwiększenie udziału mieszkańców w życie społeczne i kulturalno-animacyjne gminy;
- poprawa warunków nauczania na poziomie przedszkolnym, wczesnoszkolnym i szkolnym;
- wzrost aktywności i integracja mieszkańców gminy;
- wzrost liczby osób starszych i niepełnosprawnych objętych usługami opiekuńczymi.

Wskaźniki realizacji celów w obszarze gospodarczym

Cel Strategiczny	Miernik realizacji	Źródło
	▪ ilość nowo powstałych działalności gospodarczych rocznie; ▪ liczba osób korzystających z doradztwa; ▪ w zakresie zakładania oraz prowadzenia działalności gospodarczej rocznie; ▪ ilość uzbrojonych terenów inwestycyjnych z uregulowanym stanem prawnym do 2030 roku; ▪ ilość inwestycji wykorzystujących OZE; ▪ w ramach działalności gospodarczej i rolniczej; ▪ liczba wydarzeń rekreacyjno-turystycznych organizowanych rocznie na terenie gminy; ▪ ilość funkcjonujących gospodarstw agroturystycznych/turystycznych do 2030 roku; ▪ liczba miejsc pracy w podmiotach gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy z sektora wypoczynku, turystyki i usług; ▪ liczba osób zarejestrowanych osób bezrobotnych i osób ponownie podejmujących zatrudnienie.	<i>PUP, GUS, dane wewnętrzne Gminy, przedsiębiorcy</i>

W odniesieniu do kwestii leżących w obszarze sfery gospodarczej głównymi długofalowymi rezultatami realizacji założeń strategii będzie rozwój gospodarczy gminy. Efekt ten będzie realizowany poprzez rozwój ogólnie pojętej przedsiębiorczości przy rosnącym znaczeniu wysokiej jakości usług turystycznych i rekreacyjnych. Szczegółowe efekty realizacji założeń strategii będą w tym względzie dotyczyły:

- wzrosty liczby turystów odwiedzających gminę;
- oprawy atrakcyjności inwestycyjnej oraz osiedleńczej gminy;
- poprawa warunków do prowadzenia działalności gospodarczej.

Wskaźniki realizacji celów w obszarze środowiskowo-przestrzennym

Cel Strategiczny	Miernik realizacji	Źródło
	▪ długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg km/rocznie; ▪ długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych szt./rocznie; ▪ całkowity koszt inwestycji na drogi publiczne w gminie [zł]; ▪ ilość zmodernizowanych lamp energooszczędnych; ▪ ilość instalacji OZE w przestrzeni gminnej; ▪ liczba mieszkańców zaangażowanych w przedsięwzięcia o charakterze ekologicznym; ▪ liczba zmodernizowanych źródeł ciepła; ▪ liczba placów zabaw, boisk, otwartych siłowni; ▪ ilość punktów oświetlenia ulicznego.	<i>GUS, dane wewnętrzne Gminy</i>

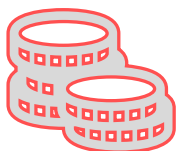
W kontekście uwarunkowań leżących po stronie sfery środowiskowo-przestrzennej głównymi efektami realizacji założeń strategii będzie oddziaływanie na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury komunalnej na terenie gminy. W tym zakresie efektami realizacji założeń strategii będą:

- poprawa jakości dróg i infrastruktury okołodrogowej;
- poprawa bezpieczeństwa drogowego;
- rozbudowa infrastruktury rowerowej;
- poprawa stanu środowiska naturalnego;
- wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców dotyczącej ochrony środowiska i zachowań proekologicznych.

7 Ramy finansowe i źródła finansowania

Podstawą wdrożenia strategii jest przygotowanie i prawidłowa realizacja budżetów gminy Tuchomie i Wieloletnich Prognoz Finansowych. Uchwalanie i wykonanie kolejnych budżetów skorelowane być musi z konkretnymi programami, projektami i zadaniami realizującymi zapisy z dokumentu planistycznego. Realizacja zapisów strategii wymaga integracji wielu strumieni środków finansowych. W perspektywie do roku 2030 do źródeł finansowania przedsięwzięć strategicznych będą należały:

- ✓ środki pochodzące z budżetu Gminy Tuchomie oraz samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i regionalnego;
- ✓ środki pochodzące z budżetu państwa;
- ✓ środki z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO);
- ✓ środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej – fundusze europejskie na lata 2021-2027 pochodzące z: programu regionalnego dla województwa pomorskiego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności (FS), Europejskiego Funduszu Społecznego + (EFS+) i innych funduszy oraz programów zarządzanych centralnie (Programy Komisji Europejskiej);
- ✓ fundusze europejskie związane z kolejną perspektywą budżetową;
- ✓ środki pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych;
- ✓ fundusze celowe np. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg;
- ✓ inne fundusze np. Fundusze Norweskie, Fundusze EOG;
- ✓ środki sektora pozarządowego;
- ✓ środki prywatne, w tym w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- ✓ środki pochodzące ze zwrotnych instrumentów finansowych.

Lata 2021-2030 uwzględnione w strategii będą charakteryzować się dwoma trendami.

Pierwszym będzie stopniowe zmniejszanie się środków unijnych na rzecz wzrastającej roli źródeł krajowych. Proces ten będzie wspomagany zwiększeniem środków z budżetu państwa, ale także powiększającą się sferą partnerstw publiczno-prywatnych i wykorzystaniem prywatnych środków do finansowania projektów publicznych.

Drugim trendem będzie zwiększająca się rola środków zwrotnych (pożyczkowych) kosztem strumienia dotacji.

Realizacja ustaleń Strategii Rozwoju Gminy Tuchomie do roku 2030 będzie przebiegała zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi i zakresem kompetencji gminy (zadania własne) oraz innych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań na jej terenie (zadania nie leżące w kompetencjach gminy).

Poniższa tabela przedstawia schemat podstawowych źródeł z jakich będą mogły pochodzić środki finansowe na pokrycie kosztów realizacji założeń poszczególnych celów szczegółowych i operacyjnych strategii.

Obszar społeczny

środki własne	Fundusze strukturalne UE z perspektywy 2021-2027 i kolejnych budżetów	Narodowe Centrum Kultury	Fundusze Norweskie	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Budżet Państwa	Samorząd Województwa Pomorskiego	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Narodowy Program Rozwoju Czytelni

Cel strategiczny

ŚWIADOMI MIESZKAŃCY.

ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA.

Rozwój tożsamości regionalnej poprzez promowanie lokalnych liderów i inicjatyw społecznych											
Wysoka jakość usług edukacyjnych, społecznych, profilaktycznych i zdrowotnych											
Przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez skuteczny system wsparcia i aktywizacji mieszkańców											

Obszar gospodarczy

środki własne	Fundusze strukturalne UE z perspektywy 2021-2027 i kolejnych budżetów	Narodowe Centrum Kultury	Fundusze Norweskie	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Budżet Państwa	Samorząd Województwa Pomorskiego	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Narodowy Program Rozwoju Czytelniactwa

Cel strategiczny
MĄDRE INWESTOWANIE.
ZRÓWNOWAŻONA I ZAANGAŻOWANA GOSPODARKA
O DUŻYM POTENCJALE WZROSTU

Gmina Tuchomie atrakcyjnym obszarem lokowania inwestycji												
Wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju gospodarczego w sektorze rekreacji i turystyki												
Zwiększenie liczby lokalnych podmiotów gospodarczych o wysokim poziomie kompetencji i kwalifikacji zawodowych												

Obszar
środowiskowo-
przestrzenny

środki własne	Fundusze strukturalne UE z perspektywy 2021-2027 i kolejnych budżetów	Narodowe Centrum Kultury	Fundusze Norweskie	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Budżet Państwa	Samorząd Województwa Pomorskiego	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

Cel strategiczny
DOBRA PRZESTRZEŃ.
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY GMINY
I OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

Funkcjonalne i estetyczne zagospodarowanie przestrzeni publicznej											
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury gminnej											
Ochrona środowiska naturalnego i adaptacja do zmian klimatu											

8 Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej w Gminie Tuchomie oparte jest o dokument „Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tuchomie” uchwalony Uchwałą Nr XIV/176/2021 z dnia 10 marca 2021 r. Jednocześnie na strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy wpływają założenia dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie kraju (Koncepcji Zagospodarowania Kraju do 2030) i regionu (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030).Poniżej przedstawiono najważniejsze zapisy w/w dokumentów nawiązujące do struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

8.1 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK 2030)

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (przyjęta Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.) określa zasady prowadzenia polityki przestrzennej przede wszystkim w oparciu o ustrojową zasadę zrównoważonego rozwoju i wynikające z niej zasady planowania publicznego:

- **zasadę racjonalności ekonomicznej** – to prowadzenie polityki przestrzennej przez gminę poparte oceną korzyści oraz strat społecznych, gospodarczych i środowiskowych i przestrzennych w możliwie długim czasie;
- **zasadę preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę;**
- **zasadę oszczędnego i efektywnego gospodarowania przestrzenią** oznaczającą przeciwdziałanie rozproszeniu zabudowy poprzez intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach zagospodarowania;
- **zasadę minimalizowania energochłonności struktur** opartej na kształtowaniu racjonalnych struktur przestrzennych pod względem dostępności transportowej i wykorzystania energii;
- **zasadę przeczności ekologicznej** polegającej na niepodejmowaniu działań lub rozstrzygnięć, które mogą w znacząco oddziaływać na środowisko bez wystarczającego rozeznania skali możliwej antropopresji i zmian środowiskowych przy jednoczesnym podjęciu wszelkich możliwych środków zapobiegawczych;
- **zasadę kompensacji ekologicznej** oznaczającej zespół działań doprowadzających do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie oraz wyrównywania szkód w środowisku wynikających z rozwoju i zmian w przestrzeni;
- **zasadę hierarchiczności celów** zapewniającą koordynację działalności wszystkich podmiotów podejmujących decyzję z poszanowaniem subsydiarności organizacji władz samorządowych;
- **zasadę spójności terytorialnej** polegającej na kształtowaniu przestrzeni w oparciu o wykorzystanie i budowanie sieci wzajemnych powiązań pomiędzy obszarami posiadającymi oraz rozwijającymi potencjał o charakterze unikatowym;
- **zasadę redukcji napięć i konfliktów** opartej na kształtowaniu przestrzeni minimalizującej negatywne skutki ekologiczne, gospodarcze oraz estetyczne;
- **zasadę udziału społeczeństwa** w planowaniu przestrzennym polegającą na włączaniu lokalnej społeczności w procesie planistycznym poprzez szeroką i aktywną partycypację społeczną.

Cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju sformułowany został jako: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych - konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. Osiągnięcie tego celu musi odbywać się z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej, służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju. Dla realizacji celu strategicznego w KPZK 2030 określono sześć ściśle powiązanych i wzajemnie dopełniających się celów.

Spśród nich do obszaru obejmującego gminę Tuchomie można odnieść następujące praktyki:

- poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych (w tym dla rozwojowych obszarów wiejskich) poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, poprzez obowiązkową współpracę gmin w obszarach funkcjonalnych w zakresie transportu, poprawę dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich, poprawę dostępności do obszarów o najniższym poziomie dostępności czasowej do największych miast oraz zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu;
- kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych poprzez integrację działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, racjonalizację gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego, osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów, zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby, zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych;
- zwiększenie odporności na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa poprzez przeciwdziałanie zagrożeniu utraty bezpieczeństwa energetycznego i odpowiednie reagowanie na to zagrożenie, zwiększenie poziomu zabezpieczenia przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi i antropogenicznymi, kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego, wprowadzenie zintegrowanego (spójnego i hierarchicznego) systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego zdolnego do efektywnej koordynacji działań podmiotów publicznych i polityk publicznych mających największe znaczenie dla zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach zarządzania, uporządkowanie regulacji zapewniających sprawność i powszechność działania systemu planowania przestrzennego, a także wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego.

Przedmiotem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest całe jego terytorium, a jej cele i instrumenty są zróżnicowane w zależności od specyfiki poszczególnych obszarów i ukierunkowane na wykorzystanie ich specyficznego potencjału geograficznego dla osiągnięcia celów rozwojowych kraju.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030 (przyjęty Uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.) określa wizję zagospodarowania przestrzennego województwa, jego politykę przestrzenną oraz system jego realizacji. W odniesieniu do strategicznych celów oraz ustalonych kierunków działań w ramach poszczególnych celów odnoszących się do obszaru gminy Tuchomie zawartych w Planie Zagospodarowania Województwa Pomorskiego wyróżnić możemy w szczególności zasady:

Cel 1 – Kierunek - Kształtowanie struktur sieci osadniczej zgodnie z wymogami ładu przestrzennego (1.1.):

- zasada kształtowania zrównoważonej struktury funkcjonalno-przestrzennej sieci osadniczej poprzez przyjęcie hierarchii, określającej rangę i wynikającą z niej rolę poszczególnych ośrodków (1.1.1.);
- zasada pierwszeństwa wykorzystania obszarów istniejącego zagospodarowania oraz ograniczania rozwoju osadnictwa na terenach otwartych (1.1.4.);
- zasada kształtowania zwartych przestrzennie jednostek osadniczych, minimalizująca terenochłonność oraz potrzeby związane z ich obsługą, ograniczająca ich negatywny wpływ na środowisko oraz sprzyjająca rozwijaniu więzi społecznych, polegająca na (1) uwzględnianiu w planowaniu przestrzennym modelowych wzorców rozwojowych jednostek osadniczych, przeciwdziałających amorficznemu, niekontrolowanemu przyrostowi zagospodarowania, (2) domykaniu granic zainwestowania, tzn. wyznaczaniu obszarów rozwojowych tak, aby ekspansja zainwestowania na każdym etapie kształtowała czytelną krawędź pomiędzy terenami zainwestowanymi i terenami otwartymi i zapewniała budowę całościowych, kompaktowych struktur (3) unikaniu pasmowego rozwoju zabudowy wzdłuż głównych, tranzytowych ciągów komunikacyjnych (1.1.5.).

Cel 1 – Kierunek - Kształtowanie wysokiej jakości środowiska mieszkaniowego (1.2.):

- zasada zapewnienia odpowiedniej dostępności terenów mieszkaniowych do: podstawowych usług publicznych, transportu zbiorowego, przestrzeni publicznych, przy czym przez odpowiednią dostępność należy rozumieć wzajemne rozmieszczenie funkcji mieszkaniowych oraz funkcji związanych z ich bezpośrednią obsługą, zapewniające dojście piesze i dojazd rowerem w sposób bezpieczny oraz możliwie najkrótszy (1.2.1.);
- zasada określania w planowaniu lokalnym standardów dostępności przestrzennej do podstawowych usług publicznych jako obowiązującego programu zagospodarowania terenów mieszkaniowych, określającego rezerwę terenową dla potrzeb lokalizacji tych usług, proporcjonalną do liczby ludności w zasięgu ich obsługi (1.2.2.);
- zasada zapewnienia odpowiedniej dostępności terenów mieszkaniowych do infrastruktury technicznej (...) warunkującej poziom życia zgodny ze współczesnymi standardami cywilizacyjnymi, przy czym w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków należy uwzględnić budowę urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę realizowaną jednocześnie z rozwiązaniem spraw gospodarki ściekowej, w szczególności poprzez równoczesną budowę systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków (1.2.3.).

Cel 1 – Kierunek - Racjonalizacja rozmieszczenia oraz poprawa dostępności infrastruktury społecznej i usług publicznych (1.3.):

- zasada realizacji nowych lub dostosowania istniejących obiektów i urzędzeń usług publicznych z uwzględnieniem potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji, zgodnie z wymogami projektowania uniwersalnego (1.3.6.);

Cel 2 – Kierunek - Wzmacnianie całorocznej i atrakcyjnej oferty turystycznej w oparciu o zasoby i walory przyrodniczo-kulturowe, krajobrazowe i funkcje metropolitalne (2.3.):

- zasada harmonijnego kształtowania zagospodarowania rekreacyjnego i wypoczynkowego, realizowana między innymi przez: 1) uzależnienie rozwoju nowych terenów budownictwa letniskowego od ich wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska, 2) uwzględnianie naturalnych właściwości terenu i ograniczanie negatywnego oddziaływania zagospodarowania rekreacyjnego i jego następstw na zasoby przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe (2.3.4.);
- zasada kształtowania ponadregionalnych i regionalnych tras rowerowych (2.3.8.);
- zasada kształtowania ponadregionalnych i regionalnych szlaków wodnych (2.3.9.).

Cel 2 – Kierunek - Kształtowanie racjonalnej struktury przestrzennej sieci transportowej (2.4.):

- zasada kształtowania struktury ponadregionalnej i regionalnej sieci transportowej województwa w oparciu o korytarze transportowe (2.4.1);
- zasada hierarchizacji sieci dróg ponadregionalnych i regionalnych (2.4.4.).

Cel 2 – Kierunek - Zwiększanie stopnia bezpieczeństwa energetycznego i sprawności systemów produkcji, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej i ciepłej, gazu, ropy naftowej oraz produktów ropopochodnych (2.5.):

- zasada rozmieszczenia obszarów pod lokalizację biogazowni (z wyłączeniem biogazowni rolniczych) o mocy powyżej 0,5 MW, z uwzględnieniem ich strefy ochronnej o szerokości nie mniejszej niż 300 metrów od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej, z uwzględnieniem warunków wietrznych. Każde odstępstwo (in minus) od wyżej określonej odległości wymaga indywidualnego uzasadnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (2.5.4.);
- zasada rozbudowy, przebudowy i budowy sieci przesyłowych, dystrybucji oraz stacji energetycznych dla wyprowadzenia mocy z nowych systemów (budowa linii 400) (2.5.5).

Cel 3 – Kierunek - Zachowanie i odtwarzanie zasobów środowiska przyrodniczego i jego spójności (3.1.):

- zasada zachowania i kształtowania spójności regionalnego systemu ekologicznego, w skład którego wchodzi istniejące obszary chronione oraz obszary potencjalne do objęcia ochroną (cenne przyrodniczo), a także system płatów i korytarzy ekologicznych (3.1.1.);
- zasada zachowania ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej ekosystemów leśnych i dolinnych (zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych) w miejscach przecięcia z infrastrukturą transportową o charakterze barier antropogenicznych (3.1.3);
- zasada bezwzględnego zachowania trwałości gruntów leśnych oraz naturalnych cieków i zbiorników wodnych, w granicach korytarzy ekologicznych, przy zachowaniu

ich dotychczasowego gospodarczego wykorzystania, z uwzględnieniem uzasadnionej potrzeby ich przeznaczenia na cele publiczne (3.1.4.).

Cel 3 – Kierunek - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń środowiska (3.3.):

- zasada ograniczania stosowania indywidualnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków bytowych na obszarach aglomeracji ściekowych (3.3.1.);
- zasada uwzględniania w dokumentach planistycznych gmin uwarunkowań wynikających z planu gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego (3.3.11.).

Podsumowując ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej gminy są zgodne z podstawowymi zasadami polityki przestrzennego zagospodarowania województwa pomorskiego ujętymi w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030”.

8.2 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tuchomie uwzględnia ciągłość realizacji polityk społeczno- gospodarczych i przestrzennych oraz uwzględnia regionalną politykę rozwoju określono w dokumentach strategicznych. Zgodnie z zapisami zawartymi w „Zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tuchomie” sieć osadniczą gminy tworzy 13 wsi sołectkich. Wsie to: Ciemno, Kramarzyny, Masłowice Trzebiatkowskie, Masłowice Tuchomskie, Masłowiczki, Modrzejewo, Nowe Huty, Piaszno, Tągowie, Trzebiatkowa, Tuchomie, Tuchomko i Zagony. Główne osie struktury osadniczej tworzą: droga krajowa nr 20 ze Stargardu do Gdyni przebiegająca przez środek gminy. Uzupełniającymi osiami struktury osadniczej są drogi powiatowe i gminne. Najbardziej zurbanizowana jest centralna i północno-wschodnia część gminy. Obszar północno - zachodni i zachodni zajmują głównie duże kompleksy leśne, z wsiami leżącymi pośród lasów, a część południowo-wschodnia gminy ma charakter rolniczy. Na terenie gminy przeważa zabudowa skupiona w nieuformowanych i bezpostaciowych zespołach lub rozszana swobodnie pomiędzy terenami otwartymi.

Prognozowana sieć osadnicza na terenie gminy Tuchomie kształtować się może następująco: miejscowości do 100 mieszkańców: Masłowice Trzebiatkowskie, Masłowiczki, Nowe Huty, miejscowości o liczbie 100-400 mieszkańców: Masłowice Tuchomskie, Piaszno, Ciemno, Tągowie, Tuchomko, Zagony, miejscowości o liczbie 400-700 mieszkańców: Modrzejewo, Trzebiatkowa, Kramarzyny, miejscowości o liczbie powyżej 1000 mieszkańców: Tuchomie.

Struktura funkcjonalna gminy pokazuje, iż najbardziej zróżnicowane pod względem funkcjonalnym są dwie miejscowości: Tuchomie i Kramarzyny.

Tuchomie jest siedzibą gminy pełniącą funkcję ośrodka lokalnego o oddziaływaniu gminnym – kluczową dla tożsamości całej jednostki administracyjnej oraz skupiającą podstawowe usługi administracyjne i społeczne istotne dla rozwoju i prawidłowego funkcjonowania całej społeczności gminnej. Miejscowość ta, to także obszar największej potencjalnej koncentracji nowych inwestycji mieszkaniowych, technicznych i biznesowych. Tuchomie nadal pozostanie centrum administracji i usług (w tym ponadlokalnych), kultury oraz obsługi turystyki i rekreacji. Istniejące w Tuchomiu Centrum Międzynarodowych Spotkań - prężny ośrodek współpracy kulturalnej stowarzyszeń, organizacji regionalnych i integracji mieszkańców - podnosi rangę istniejącego ośrodka gminnego.

W Tuchomiu też koncentrują się (i pewnie będą się koncentrować) usługi nastawione na kompleksową obsługę hotelową, gastronomiczną, informacyjną kulturalno-rozrywkową, sportową i turystyczną.

Ośrodkiem uzupełniającym jest wieś Kramarzyny – drugi po wsi gminnej rejon znacznej koncentracji usług elementarnych i podstawowych, w tym placówek oświatowych.

Położenie wsi Kramarzyny i w obszarze dostępności komunikacyjnej drogi krajowej nr 20 stwarza potencjalne możliwości rozwoju usług ponadlokalnych tj. rzemiosło usługowe, produkcyjne, przetwórstwo rolno-spożywcze. Podobnie jest ze wsią Trzebiatkowa, której dostępność komunikacyjna drogi krajowej nr 20 również stwarza potencjalne możliwości rozwoju funkcji usługowych o znaczeniu ponadlokalnym.

W pozostałych wsiach na terenie gminy pożądane jest uzupełnienie ilości i rodzaj usług w zależności od potrzeb ich mieszkańców. W każdej wsi obrębowej istnieje możliwość realizacji usług na terenach rozwojowych wsi oraz w powiązaniu z istniejącą i projektowaną zabudową mieszkaniową. Na terenie gminy Tuchomie pożądana jest realizacja nowych obiektów (z zakresu handlu, gastronomii, usług turystycznych) jako urządzeń towarzyszących zagospodarowaniu turystycznemu, lokalizowanych głównie w rejonach rozwoju turystyki i rekreacji, a także szlaków turystycznych oraz głównych tras komunikacyjnych. Funkcje turystyczno-rekreacyjne dominować będą w obszarach miejscowości Piaszno-Ciemno i Tągowie-Tuchomko. Miejscowości te są ulokowane w obszarach atrakcyjnych turystycznie i stanowią bazę do rozwoju usług turystycznych, w tym bazy noclegowej, gastronomicznej i rekreacyjnej. Pozostałe miejscowości wiejskie pełnią kilka funkcji podstawowych z szansą na rozwój usług rekreacyjnych.

Bliskość Bytowa (od strony Tągowia i Tuchomka) i Miasta (od strony Kramarzyn) oraz zwiększone zainteresowanie zakupem lub budową mieszkań w gminie powoduje, że dawny krajobraz wiejski ulega stopniowemu przekształceniu na podmiejski, a nawet miejski. Najbardziej negatywnym zjawiskiem tych procesów jest fakt, iż urbanizacja gminy postępuje w sposób bardzo chaotyczny, nieplanowy i rozproszony po całym jej obszarze. Zjawisko to z jednej strony prowadzi do niszczenia zabytkowych układów przestrzennych wsi, walorów krajobrazowych i przyrodniczych, a z drugiej strony do powstawania nieskończonych, nieuformowanych i bezpostaciowych nowych zespołów zabudowy. Na terenie gminy wykształciła się przede wszystkim zabudowa jednorodzinna i siedliskowa, skupiająca się głównie przy drogach. Stan techniczny budynków można określić jako zróżnicowany. Natomiast, nieliczna na terenie gminy zabudowa wielorodzinna to przede wszystkim budynki wielorodzinne (bloki byłych pracowników państwowych gospodarstw rolnych) we wsi gminnej Tuchomie. Dominuje tu zdecydowanie prywatna forma własności zabudowy mieszkaniowej, która stanowi ponad 90% ogólnej struktury własności.

Na terenie gminy infrastruktura techniczna jest bardzo dobrze rozwinięta. Gmina jest zaliczana do grupy gmin o dobrym poziomie zaopatrzenia w wodę, w którym przewiduje się modernizację i rozbudowę wodociągów. W zakresie zaopatrzenia w wodę nie występują poważne braki i niedobory. Wyposażenie terenu gminy w sieć kanalizacji sanitarnej jest wystarczające i wynika z intensywnej rozbudowy tej sieci w ostatnich latach. Koniecznym jest uzależnienie powstawania nowej zabudowy od wcześniejszego wyposażenia terenu w kanalizację sanitarną i traktowanie inwestycji w tę sieć jako priorytetowego zadania gminy. Nadmierne rozpraszanie zabudowy powoduje konieczność ciągłego zwiększania nakładów na budowę sieci wodociągowo-kanalizacyjnych obsługujących położone coraz dalej od siebie tereny zurbanizowane, przy zdecydowanie obniżającej się efektywności takich inwestycji. Gmina nie jest zaopatrzona w gaz. Konieczny jest rozwój sieci dystrybucyjnej, który

obejmuje wszystkie sołectwa. W gospodarce odpadami gmina objęta jest zasięgiem obsługi przez zakład unieszkodliwiania odpadów w Sierźnie gm. Bytów.

Gmina Tuchomie posiada szczególne predyspozycje dla rozwoju gospodarczego opartego o rolnictwo ekologiczne powiązane z agroturystyką oraz o turystykę poznawczą i rekreacyjną opartą na bazie walorów przyrodniczych i kulturowych. Rozwój gminy opierać się będzie na trzech równorzędnych gałęziach gospodarki: rolnictwie, turystyce i przemyśle. W rolnictwie dążyć się będzie do produkcji zdrowej żywności z zastosowaniem naturalnych metod zwiększania plonów. W turystyce wiodącą formą będzie agroturystyka, promowanie aktywnego wypoczynku z równoczesnym rozwojem urządzeń obsługi ruchu turystycznego na trasach rowerowych, szlakach turystyki wodnej i pieszej. W przemyśle rozwijać się będzie mała i średnia przedsiębiorczość w oparciu o już istniejącą produkcję urządzeń mechanicznych, a także o przetwórstwo płodów rolnych. Wykorzystanie dużego potencjału inwestycyjnego gminy wymaga zapewnienia odpowiednich lokalnych połączeń drogowych, polegających na ciągłej budowie i rozbudowie dróg o nawierzchni utwardzonej biegnących przez poszczególne miejscowości, jak również tworzeniu powiązań z gminami sąsiednimi. Na drodze wojewódzkiej należy dążyć do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu. Konieczne jest stałe usprawnianie w zakresie komunikacji pieszej i rowerowej, umożliwiające bezpieczne przemieszczanie się niezmotoryzowanym użytkownikom dróg publicznych (budowa chodników, dróg rowerowych, przejść dla pieszych z sygnalizacją świetlną).

Na terenie gminy znajdują się liczne i rozległe przestrzenne elementy form ochrony przyrody, pomników przyrody, szlaków turystycznych, rowerowych i kajakowych. Rozwój przestrzenno-funkcjonalny nie może wpływać negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób negatywnie na gatunki, dla których ochrony zostały wyznaczone w obszarach Natura 2000 oraz na tereny Natura 2000 znajdujące się w sąsiedztwie gminy Tuchomie. Szczególną uwagę należy zwrócić na skumulowane oddziaływanie na stan wód, dna i brzegów rzek oraz na pozostałe tereny wodno-błotne wraz z występującą na nich roślinnością i siedliskami przyrodniczymi, a także na gatunki ptaków związanych z obszarem specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Słupi” (dotyczy potencjalnych lokalizacji elektrowni wiatrowych). Maksymalną ochroną należy objąć tereny wodno-błotne, a w szczególności Ostoję Masłowiczki. Dla tej ostoi niezwykle ważne jest zachowanie prawidłowych stosunków wodnych w terenie oraz ograniczenie spływu biogenów do jezior oraz terenów o podłożu torfowym, o poziom wody występującej w gruncie jest też warunkiem istnienia coraz rzadziej spotykanych lasów łągowych, lasów bagiennych oraz grądów występujących na obszarach Natura 2000 objętych granicami gminy. Na terenie gminy istotna jest też ochrona wód, dna i brzegów rzeki Kamienicznej, dopływu rzeki Słupi stanowiącej ważne tarlisko ryb łososiowatych i lipienia. Dolina rzeczna powinna zachować dotychczasowy charakter, oraz zachować funkcje lokalnego korytarza ekologicznego i migracyjnego. Należy dokonać wszelkich starań, żeby nie pogarszać stanu wód rzeki, a wszelkie ingerencje w dno i brzegi rzeki w postaci urządzeń hydrotechnicznych powinny być poddane odpowiedniej procedurze oceny oddziaływania na środowisko. Ważne jest również ograniczenie nadmiernej presji rekreacyjnej i turystycznej, które to zjawiska powodują bardzo poważne i często nieodwracalne szkody w cennych przyrodniczo ekosystemach, które powinny zachować charakter ostoi różnorodności biologicznej.

Ze względu na specyfikę gminy zakłada się, że w każdej miejscowości występować mogą tereny o funkcjach mieszkalnych, mieszkalno-usługowych i usługowych oraz produkcyjnych (w tym składy i magazyny). Nowe tereny dla zabudowy mieszkaniowej, wraz z towarzyszącymi jej usługami nieuciągliwymi, przewiduje się na mniejszą lub większą skalę w każdej wsi obrębowej uwzględniając

występujące uwarunkowania: [1] ochronę naturalnego środowiska, w tym ochronę gruntów rolnych pochodzenia organicznego i posiadających wysoką bonitację, [2] ochronę dóbr kultury oraz historycznych układów ruralistycznych, [3] naturalne predyspozycje dla rozwoju określonych funkcji, (4) brak naturalnych i formalnych ograniczeń lokalizacyjnych. Realizacja nowej zabudowy na terenie gminy winna kształtować się w oparciu o następujące ogólne zasady: [1] Zakłada się intensyfikację wykorzystania terenów leżących w granicach centrów wsi, tj. realizację inwestycji na działkach wolnych od zabudowy przylegających do urządzonych ulic wiejskich lub leżących w bezpośrednim ich sąsiedztwie. [2] Przekształcenia centrów wsi powinny iść w kierunku dominacji funkcji usługowej nad mieszkaniową, powinny tam być realizowane przede wszystkim usługi użyteczności publicznej; administracji, kultury, obiekty handlu, gastronomii. Obiekty tego typu mogą być powiązane z funkcją mieszkalną. [3] Zabudowa mieszkaniowa winna koncentrować się w rejonie istniejących już skupisk zabudowy w strefie istniejącego układu ruralistycznego, powinna wypełniać wolne tereny wśród istniejącej zabudowy mieszkalnej, a także w zasięgu racjonalnej obsługi infrastruktury technicznej i społecznej. [4] Przyjmuje się możliwość uzupełnienia, modernizacji, odtworzenia zabudowy na istniejących działkach i w obrębie istniejących siedlisk zagrodowych. [5] Przyjmuje się możliwość realizacji siedlisk zagrodowych na terenach nowych gospodarstw rolnych powstałych np. w wyniku przekształceń własnościowych. Zabudowa winna być sytuowana na glebach nie objętych ochroną. [6] Usługi mogą być lokalizowane w powiązaniu z terenami istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej z zachowaniem funkcji podstawowej i pod warunkiem uwzględnienia przepisów szczególnych. [7] Usługi publiczne i komercyjne winny być realizowane w obszarze wyznaczonych terenów rozwojowych wsi z uwzględnieniem wymagań zawartych w przepisach szczególnych. [8] Działalność obiektów produkcyjnych, usługowych (z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jako towarzyszącej funkcji podstawowej) winna być realizowana na działce, której wielkość uwarunkowana będzie rodzajem prowadzonej działalności (lecz nie mniejsza niż 1000 m²), z możliwością prawidłowej obsługi komunikacyjnej, zgodnej z programem inwestycji oraz tym, że uciążliwość zakładu mieścić się będzie w obrębie własności. [9] Ze względu na konieczność chronienia walorów przyrodniczych i kulturowych gminy, które są elementem podstawowym predyspozycji jej rozwoju – działalność gospodarcza o charakterze produkcyjnym - musi być realizowana w obiektach starannie wkomponowanych w krajobraz.

9 Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego

W Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 wyznaczono obszary strategicznej interwencji w podziale na cztery subregiony z zakresem planowanych działań. Gmina Tuchomie należy do:

1. regionalnego systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, złożonych z prawnych form ochrony przyrody oraz korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i subregionalnym;
2. pozostałych ośrodków o znaczeniu ponadgminnym i lokalnym, w tym ośrodka gminnego w obszarze wiejskim równoważącym rozwój;
3. subregionu słupeckiego obejmującego powiaty: bytowski, lęborski, słupecki i m. Słupsk.

Kluczowe interwencje wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 dla tego typu obszarów funkcjonalnych obejmują następujące zagadnienia:

- adaptacja do zmian klimatu oraz wzrost odporności na negatywne skutki zmian klimatu, w szczególności: zabezpieczenie przed powodzią i suszą, w tym ochrona terenów naturalnej retencji wodnej, zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych oraz rozwój błękitno-zielonej infrastruktury;
- ochrona i poprawa stanu zasobów przyrodniczo-krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej, a także rozwój terenów zieleni;
- zapobieganie powstawaniu odpadów, ponowne użycie oraz maksymalizacja skali recyklingu odpadów;
- zagospodarowanie odpadów medycznych i weterynaryjnych, a także innych niebezpiecznych;
- zapewnienie wody pitnej dobrej jakości oraz rozwój i unowocześnianie gospodarki ściekowej i osadowej w sektorze komunalnym;
- doskonalenie narzędzi monitorowania stanu środowiska, zagrożeń naturalnych i szybkiego alarmowania;
- rozwój OZE, m.in. poprzez wzmacnianie energetyki obywatelskiej, w tym w połączeniu z likwidacją źródeł tzw. niskiej emisji, a także tworzenie wysp energetycznych, klastrów energii oraz spółdzielni energetycznych;
- poprawa jakości powietrza, w tym eliminacja smogu poprzez rozwój gospodarki niskoemisyjnej w sektorze publicznym, mieszkalnictwie, energetyce (kogeneracja wraz z miejskimi systemami ciepłowniczymi oraz usługi zapewniania komfortu termicznego w budynkach) oraz przedsiębiorstwach;
- kształtowanie współodpowiedzialności mieszkańców za ich stan zdrowia;
- intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie chorób cywilizacyjnych i innych chorób zmiennych epidemiologicznie, w tym z wykorzystaniem potencjału pracodawców oraz NGO;
- rozwój usług e-zdrowia, w tym telemedycyny;
- dostosowanie zasobów organizacyjnych ochrony zdrowia i ich funkcji do rzeczywistych potrzeb (kadry, usługi, infrastruktura, sprzęt medyczny);
- deinstytucjonalizacja usług zdrowotnych, zwłaszcza w psychiatrii i opiece długoterminowej;
- upowszechnianie opieki koordynowanej i środowiskowej oraz współdziałania opieki zdrowotnej z systemem usług społecznych;
- rozbudowa szerokopasmowej infrastruktury dostępowej (ostatniej mili);

- poprawa dostępności i jakości oferty edukacji przedszkolnej;
- rozwój edukacji regionalnej i etnicznej;
- skuteczna i trwała integracja imigrantów, w tym poprzez działania z obszaru edukacji, kultury, zdrowia i pomocy społecznej;
- zachowanie i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego;
- rozwój infrastruktury (instytucji) kultury, e-kultury oraz oferty uwzględniającej zagadnienia różnorodności kulturowej i dialogu obywatelskiego;
- realizacja kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- rozwój infrastruktury transportu zbiorowego (liniowej i węzłowej);
- tabor niskoemisyjny, w tym zeroemisyjny;
- taryfowa, biletowa i organizacyjna integracja transportu publicznego;
- moderowanie popytu w indywidualnym transporcie samochodowym;
- rozwój współdzielonych środków transportu;
- wzmacnianie zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do zmiennych warunków rynkowych i technologicznych;
- kompleksowa oferta wsparcia sfery B+R oraz komercjalizacji rozwiązań B+R;
- umiędzynarodowienie uczelni oraz wzmacnianie współpracy pomiędzy uczelniami w regionie;
- kompleksowa oferta wsparcia dla inwestorów (nowych i obecnych w regionie);
- rozwój kształcenia ustawicznego dostosowanego do potrzeb regionalnej gospodarki (w szczególności ISP oraz branż kluczowych dla gospodarki regionu);
- poprawa dostępności i jakości oferty zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3;
- poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej dla mieszkańców i turystów;
- rozwój współpracy wszystkich interesariuszy w oparciu o modele zarządzania ruchem turystycznym;
- zapewnienie efektywnego multimodalnego dostępu do portów w Gdańsku i w Gdyni oraz do kluczowych centrów logistycznych w regionie.

Zdefiniowane w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego interwencje w sposób priorytetowy są kierowane do subregionów. Zakres interwencji przypisanych do subregionu słupskiego ma jednak charakter ramowy i nie wyklucza możliwości realizacji także innych kierunków działań na terenie poszczególnych obszarów funkcjonalnych. W ramach procesu wdrażania strategii realizowane będą również przedsięwzięcia partnerskie o charakterze lokalnym. Może to dotyczyć takich obszarów tematycznych jak: integracja taryfowa, biletowa i organizacyjna transportu publicznego, kształcenie zawodowe i ustawiczne, sieciowe produkty turystyczne, czy wsparcie imigrantów.

W Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego nie zdefiniowano obszarów strategicznej interwencji kluczowych (OSI) dla gminy Tuchomie.

10 Zgodność strategii z aktami prawnymi i dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym

Tworzone dokumenty o charakterze strategicznym powinny odnosić się do innych znaczących dokumentów, regulujących funkcjonowanie społeczno-gospodarcze na różnych szczeblach kraju. Strategie powinny być ze sobą zgodne i spójne, dlatego strategie lokalne muszą uwzględniać uwarunkowania, jakie zostały przyjęte w Strategiach regionalnych czy subregionalnych.

Rozwój Gminy Tuchomie jest ściśle związany z planami rozwojowymi miasta Bytowa, powiatu bytowskiego, województwa pomorskiego i kraju. Dlatego też muszą zachodzić zjawiska synergii uwidocznione również w dokumentach planistycznych. Ze względu na duże znaczenie funduszy unijnych w stymulowaniu rozwoju niezbędne jest, aby w planach strategicznych uwzględniać również przewidywany zakres programów operacyjnych, które mogą być wykorzystane przez gminę.

Strategia Rozwoju Gminy Tuchomie na lata 2021-2030 jest dokumentem spójnym z innymi dokumentami planistycznymi o charakterze ponadnarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Poniżej zaprezentowano kluczowe dokumenty strategiczne, których zapisy były brane pod uwagę przy tworzeniu założeń strategii.

Schemat spójności dokumentów planistycznych

- ✓ Plany strategiczne Unii Europejskiej
- ✓ Plany strategiczne kraju
- ✓ Plany strategiczne województwa pomorskiego
- ✓ Plany strategiczne Powiatu Bytowskiego
- ✓ Plany strategiczne Gminy Tuchomie

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (przyjęta przez Organizację Narodów Zjednoczonych) to program działań definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Określono 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu zmianach transformacyjnych określonych jako zasada 5P -People (Ludzie), Planet (Planeta), Prosperity (Dobrobyt), Peace (Pokój), Partnership (Współpraca). W 2019 roku Rada Unii Europejskiej przyjęła konkluzje o wdrażaniu przez UE Agendy ONZ w ramach Programu Zrównoważona Europa 2030.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. Opisuje cele do realizacji w horyzoncie roku 2020 i 2030. Określa wskaźniki ich realizacji, przedstawia sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów. Wyznacza standardy odpowiedzialnego rozwoju: to rozwój z myślą o przyszłych pokoleniach, włączający a nie wykluczający, zrównoważony terytorialnie, trwały wzrost gospodarczy oparty na innowacyjnych firmach, najlepsza inwestycja to inwestycja w ludzi, nowoczesna infrastruktura służąca potrzebom gospodarczym i jakości życia oraz państwo bardziej efektywne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r. KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.

Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030 stanowi najważniejszy krajowy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego kraju. Sześć celów KPZK 2030 odpowiada najważniejszym wyzwaniom rozwojowym polskiej przestrzeni. Integracja przestrzenna na poziomie lokalnym w obrębie obszarów wiejskich powinna zapewniać na obszarze całego kraju jednolity standard dostępu do podstawowych usług i dóbr publicznych, w szczególności w zakresie kultury, edukacji, transportu publicznego, usług teleinformatycznych (punkty z darmowym dostępem do Internetu), usług niezbędnych dla obsługi działalności gospodarczej oraz usług administracyjnych.

Wizja obszarów wiejskich w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 brzmi: Obszary wiejskie w 2050 to atrakcyjne miejsce pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej lub pozarolniczej. To również obszary dostarczające dóbr publicznych i rynkowych, z zachowaniem unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych dla przyszłych pokoleń, dzięki zrównoważonemu rozwojowi konkurencyjnego rolnictwa i rybactwa. Na obszarach wiejskich zatrzymano niekorzystne zmiany demograficzne oraz znacząco zwiększono pozytywne efekty środowiskowe produkcji rolnej i rybackiej. Podstawą ustroju rolnego są gospodarstwa rodzinne rozwijające się w sposób zrównoważony i odpowiedzialny, wykorzystujące nowoczesne technologie. Zapewniono zwiększenie się wkładu małych i średnich gospodarstw rolnych w zapewnienie zrównoważonego rozwoju rolnictwa

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 wskazuje trzy cele strategiczne: Trwałe Bezpieczeństwo, Otwarta Wspólnota Regionalna oraz Odporna Gospodarka. Przewiduje, że rozwój województwa pomorskiego w perspektywie 2030 roku będzie kształtowany przez trzy główne mega trendy: postęp technologiczny, kryzys klimatyczny i zmiany demograficzne.

Strategia Rozwoju Powiatu Bytowskiego 2021 Powiat stwarza wszystkim mieszkańcom atrakcyjne warunki rozwoju osobistego, zawodowego, społecznego i stanowi obszar zapewniający rozwój, wypoczynek oraz dostęp do kultury. Powiat bytowski w pełni wykorzystuje swój potencjał rozwijając profil turystyczno-rolniczy oraz usługowy. Teren powiatu jest przyjazny mieszkańcom i otwarty na nowe inicjatywy.

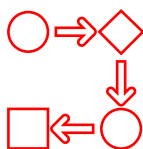
11 System realizacji strategii

System wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Gminy zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w jej realizacji. Dopełnieniem systemu jest określenie podmiotów odpowiedzialnych i zaangażowanych w proces wdrażania, monitorowania i oceny strategii. Są to:

Wójt Gminy	▪ odpowiada za wdrożenie strategii w wyznaczonej perspektywie czasowej; ▪ inicjuje realizację celów i kierunków działań; ▪ wyznacza Opiekuna Strategii.
Rada Gminy	▪ analizuje postępy wdrażania strategii; ▪ akceptuje sprawozdania z realizacji strategii; ▪ analizuje i zatwierdza wnioski o aktualizację strategii; ▪ uwzględnia zadania zaplanowane do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych.
Opiekun Strategii	▪ pełni funkcję koordynacyjną; ▪ upowszechnia założenia strategii wśród interesariuszy; ▪ koordynuje przygotowanie sprawozdań z realizacji zadań; ▪ rekomenduje wprowadzenie zmian do strategii.
Partnerzy realizacji strategii	▪ realizują zaproponowane działania; ▪ przekazują informację o stopniu realizacji zadań do Opiekuna Strategii; ▪ przekazują dane konieczne do procesu monitorowania; ▪ zgłaszają wnioski do zmian w strategii.

11.1 Wytyczne do sporządzania dokumentów strategicznych

Strategia jest dokumentem programującym rozwój gminy na lata 2021-2030. Wszystkie pozostałe plany i programy są względem strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami. Zgodność dokumentów wykonawczych powinna odnosić się do następujących elementów:

- 1 **Zgodność na poziomie logiki interwencji** przed uchwaleniem dokumentów wykonawczych powinny one zostać poddane czterostopniowemu modelowi planowania strategicznego (analiza strategiczna, standardy zachowań, obszary interwencji, wartości).

- 2 **Zgodność na poziomie celów** – cele zaplanowane w dokumentach programowych niższego rzędu powinny wpisywać się w realizację celów zaplanowanych w strategii.

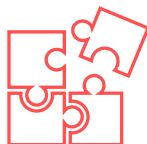
3 Zgodność na poziomie zaplanowanych efektów – dokumenty wykonawcze powinny przyczynić się do osiągnięcia wskaźników zaplanowanych w strategii.

4 Zgodność na poziomie wytycznych i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

11.2 Wdrażanie strategii

Wdrażanie strategii będzie odbywało się na trzech poziomach:

Organizacyjnym

Wdrażanie strategii w zakresie organizacyjnym będzie dotyczyło przede wszystkim ustalenia kwestii rozpowszechniania treści i założeń dokumentu wśród wszystkich podmiotów, do których odnosi się realizacja założonych przedsięwzięć oraz na których będą miały wpływ założone cele dokumentu. Proces wdrażania założeń strategii będzie nadzorował Wójt Gminy i zlecał realizację założeń strategii poszczególnym pracownikom referatów oraz jednostkom podległym. Urząd Gminy będzie odpowiedzialny za rozpowszechnianie prezentowanych idei oraz podtrzymywanie ich społecznego charakteru. Działania te będą cechowały się zasadą jawności, dostępności, systematyczności i aktualności. Urząd Gminy jako instytucja wdrażająca strategię jest odpowiedzialny za:

- nadzorowanie działań pracowników, sołtysów i rad sołeckich;
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych (wieloletnich i operacyjnych) oraz przedsięwzięć projektowych, których planowanie i wdrażanie będzie przyczyniać się do wypełniania założeń dokumentu;
- zarządzanie ryzykiem związanym z wdrażaniem strategii - ryzyko prawne, niestabilność gospodarcza, brak zakładanych zewnętrznych źródeł finansowania, niewykonania zadań leżących w kompetencji zewnętrznych podmiotów decyzyjnych tj. władze powiatowe, regionalne, krajowe;
- monitoring - systematyczne zbieranie, analizowania i udostępniania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażania strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym;
- ewaluację oceniającą realizację założonych celów i kierunków działań.

Spolecznym

Głównym celem procesu wdrażania strategii jest zachęcenie społeczności lokalnej do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań zgodnie z ideą planowania strategicznego. Wdrażanie strategii jest oparte o jak najszerszy udział lokalnej społeczności. Jawność i szeroki zakres prowadzonych działań zakłada uaktywnienie jak największej liczby zaangażowanych podmiotów społecznych w realizację dokumentu. Wykorzystane będą wszystkie możliwe środki przekazu (bezpośrednie spotkania z mieszkańcami, lokalna praca, narzędzia internetowe). Treść strategii dostępna będzie na stronie internetowej jednostki samorządowej. Prowadzone będą akcje informacyjne o realizowanych działaniach.

Merytorycznym

W aspekcie merytorycznym Urząd Gminy będzie odpowiedzialny za realizację celów i przedsięwzięć założonych do realizacji oraz analizę stopnia i poziomu realizacji założeń strategii. W tym zakresie jednostka wdrażająca strategię będzie odpowiedzialna za koordynowanie procesu realizacji założonych do realizacji celów i przedsięwzięć oraz weryfikację, czy realizowane na terenie gminy działania oraz całościowy proces rozwoju gminy są zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

W zakresie monitoringu jednostka wdrażająca będzie odpowiedzialna za systematyczny przegląd stopnia realizacji celów strategii. Etap monitoringu będzie w tym kontekście stanowił wstęp do procesu aktualizacji i korekty założeń strategii. W wyniku prowadzonego monitoringu i ewaluacji jednostka wdrażająca będzie miała możliwość dokonywania ewentualnych korekt w przyjętych założeniach strategii i ich zmian w odniesieniu do cząstkowych efektów jej realizacji.

11. 3 Monitorowanie strategii

Celem systemu monitorowania strategii będzie weryfikacja skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie. Monitoring pozwoli sprawdzić, czy strategia jest wdrażana zgodnie z założonym planem. Monitoring prowadzony będzie jedynie w odniesieniu do wskaźników rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych zadań, uwzględnionych w planach działań dla celów strategicznych rozwoju gminy.

Opracowywanie raportu monitoringowego odbywać się będzie każdego roku równoległe z przygotowaniem raportu o stanie gminy. W celu przeprowadzenia monitoringu, jednostki organizacyjne gminy oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań (Partnerzy) przekazywać będą Opiekunowi Strategii informację na temat aktualnych wartości wskaźników oraz napotkanych, potencjalnych trudności i problemów w realizacji zaplanowanych zadań. Opiekun Strategii przygotowuje sprawozdania z realizacji strategii i przedstawia je Wójtowi Gminy oraz Radzie Gminy.

11. 4 Aktualizacja strategii

Przegląd i aktualizacja dokumentu strategii odbywać się będzie w połowie okresu jej obowiązywania tj. w 2025 roku lub w przypadku stwierdzenia konieczności jej aktualizacji. W przypadku chęci przeprowadzenia przeglądu strategicznego lub stwierdzenia konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii:

1. Wójt Gminy na sesji Rady Gminy przedstawi wniosek o rozpoczęcie procesu aktualizacji strategii.
2. Rada Gminy określi zakres i harmonogram aktualizacji dokumentu.
3. Zaktualizowany dokument strategii podlegać będzie konsultacjom społecznym, a następnie zostanie przedstawiony do aprobaty Radzie Gminy.

11.5 Ewaluacja strategii

Ewaluacja ex-ante

Po opracowaniu dokumentu strategii, a przed jej wdrażaniem przeprowadzona zostanie tzw. ewaluacja uprzednia (ex-ante), w zakresie następujących kryteriów:

Trafności – analizie poddane zostaną adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów.

Skuteczności – czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane działania.

Efektywności – ocena dotyczącej tego, czy zdefiniowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych.

Ewaluację okresową

W połowie okresu obowiązywania strategii (w 2025 roku) odbędzie się ewaluacja okresowa – sprawozdania/raportu okresowego z wdrażania założeń dokumentu, który określać będzie stopień osiągnięcia założonych wskaźników. Ewaluacja służyć będzie wprowadzenia ewentualnych korekt i aktualizacji do dokumentu strategii.

Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu obowiązywania strategii (rok 2030) przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – sprawozdania/raportu końcowego z wdrażania założeń dokumentu, który będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań, analizę efektywności wydatkowania środków finansowych, analizę osiągniętych rezultatów w ramach podjętych działań.